

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

2

DIŞİŞLERİ KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

20 Haziran 2012 Çarşamba

DIŞIŞLERİ KOMİSYONU

GÖRÜŐME TUTANAKLARI

20 Haziran 2012 Çarşamba

----0----

K O N U

	<u>Sayfa</u>
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner YILDIZ'ın enerji konularında Türkiye'nin politikalarıyla ilgili bilgi vermesi	1:29
Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Türkiye Cumhuriyetine Doğal Gaz Satışına Ve Azerbaycan Cumhuriyeti Kaynaklı Doğal Gazın Türkiye Cumhuriyeti Toprakları Üzerinden Transit Geçişine Ve Doğal Gazın Türkiye Cumhuriyeti Toprakları Üzerinden Taşınması İçin Münhasır Boru Hattının Geliştirilmesine İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı (1/615)	29:30
Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Ve Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Azerbaycan Cumhuriyeti Kaynaklı Ve Azerbaycan Cumhuriyetinden Transit Geçen Doğalgazın Türkiye Cumhuriyeti Toprakları Üzerinden Taşınması İçin Münhasır Boru Hattı Geliştirilmesine İlişkin Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı (1/623)	30:31
RACVIAC- Güvenlik İşbirliği Merkezi Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı (1/282)	31:32

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
BİRİNCİ OTURUM	1:32
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner YILDIZ'ın enerji konularında Türkiye'nin politikalarıyla ilgili bilgi vermesi	1:29
Taner YILDIZ (Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı) (Kayseri)	1:2, 3:5, 5:6, 7:10, 10:12, 13:14, 14:15, 16:17, 18:20, 22:29
Büyükelçi Fatih CEYLAN (Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı)	2
İsmail SAFİ (İstanbul)	3, 17:19
Osman Oktay EKŞİ (İstanbul)	5
Sinan OĞAN (İğdır)	6:7, 14:15
İdris BAL (Kütahya)	10
Faik TUNAY (İstanbul)	13
Murat MERCAN (Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Yardımcısı)	15
Ali Rıza ALABOYUN (Aksaray)	16:17
Aytuğ ATICI (Mersin)	20:21, 23:28
Mehmet Ali EDİBOĞLU (Hatay)	21
Hasan KARAL (Rize)	22, 29
Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Türkiye Cumhuriyetine Doğal Gaz Satışına Ve Azerbaycan Cumhuriyeti Kaynaklı Doğal Gazın Türkiye Cumhuriyeti Toprakları Üzerinden Transit Geçişine Ve Doğal Gazın Türkiye Cumhuriyeti Toprakları Üzerinden Taşınması İçin Mühürsüz Boru Hattının Geliştirilmesine İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı	29:30
Madde 1	29
Madde 2, 3	30
Önerge	30
Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Ve Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Azerbaycan Cumhuriyeti Kaynaklı Ve Azerbaycan Cumhuriyetinden Transit Geçen Doğalgazın Türkiye Cumhuriyeti Toprakları Üzerinden Taşınması İçin Mühürsüz Boru Hattı Geliştirilmesine İlişkin Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı	30:31
Madde 1	30:31
Madde 2, 3	31
Önerge	31
Taner YILDIZ (Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı) (Kayseri)	31
RACVIAC- Güvenlik İşbirliği Merkezi Anlaşmasının	31:32

Açılma Saati: 11.03
Kapanma Saati: 13.05

20 Haziran 2012 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.03

BAŞKAN: Volkan BOZKIR (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Muhammed ÇETİN (İstanbul)

SÖZCÜ: Osman Aşkın BAK (İstanbul)

KÂTİP: Gönül BEKİN ŞAHKULUBEY (Mardin)

-----0-----

BAŞKAN – Toplantı yeter sayımız vardır. Dışışleri Komisyonunun 24' üncü Yasama Dönemi İkinci Yasama Yılı 33' üncü toplantısını açıyorum.

Sayın Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanımız Dışışleri Komisyonumuza şeref verdiler. Bugün kendilerinden hem enerji konularında Türkiye' nin politikalarını hem de görüşeceğimiz çok önemli iki anlaşma konusundaki bize vereceği aydınlatıcı bilgileri dinleyeceğiz.

Kendilerine Komisyonumuz adına “Hoş geldiniz.” diyorum ve sözü Sayın Bakanımıza veriyorum.

Buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANİ TANER YILDIZ (Kayseri) – Değerli Dışışleri Komisyonu Başkanımız, kıymetli üyeleri, değerli bürokrat arkadaşlarım; ben de hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlayarak sözlerime başlamak istiyorum.

Öncelikle bugün burada hem ülkemiz Türkiye için hem de bölge için önemli bir anlaşmanın, uluslararası anlaşmanın Komisyonumuzda görüşülmesi gündemimizdedir. Eğer Komisyon üyelerimiz de uygun görürlerse, tensip buyururlarsa Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda bunun görüşülmesini, tabii ki Meclis kapanmadan önce Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı olarak, Dışışleri Bakanlığı olarak öngörürüz.

Bu görüşmelerde, özellikle bu müzakerelerde Azerbaycan Hükûmetiyle, gaz ve petrol şirketleriyle, Şahdeniz 2 konsorsiyumuyla ve ilgili bütün taraflarıyla görüşürken Dışışleri Bakanlığımızla beraber oluşturduğumuz bir ekiple beraber bu müzakere metinlerinin oluştuğunu belirtmek isterim ve bütün emeği geçen arkadaşlarımıza da hassaten teşekkür ederim.

Bugün burada Azerbaycan Hükûmeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki gazın Türkiye' de kullanımına dair, aynı zamanda transit geçişine dair, aynı zamanda müstakil boru hattıyla beraber yapılabilmesine dair ve yine aynı zamanda Bakü-Tiflis-Ceyhan ham petrol boru hattının işletmecisi olan BİL'in bir kısım haklarıyla alakalı ve geçmişe dönük bu işletmeciliğin daha da fizibl hâle gelmesi, daha da sürdürülebilir hâle gelmesiyle alakalı bir müzakere süreci oluştu ve BİL'in kâr

edebilir hâle gelmesiyle alakalı bu metinde bir kısım şartlar konmuştu. Toplam Şahdeniz 2 konsorsiyumunun 2017-2018 yılına yetiştirmeyi düşündüğü ve üretmeyi düşündüğü 16 BCM'lik, 16 milyar metreküplük gazın orada üretilip, Gürcistan üzerinden Türkiye'ye getirilip Türkiye'de bir kısmının -6 milyar metreküpün- yine şartları belirlenmiş, o koşulları belirlenmiş yapıyla beraber Türkiye'de kullanılmasına, Türkiye'nin arz güvenliğiyle alakalı, ihtiyaçlarının karşılanmasına dönük kullanılmasını sağlayacak bir anlaşmanın bir metni var, bir kısmı var. Aynı zamanda diğer kalan 10 BCM'nin de, 10 milyar metreküpünün de yine tarife yoluyla, bu teklifleri değerlendiren Şahdeniz 2 konsorsiyumunun belirleyeceği projeyle beraber Avrupa'ya taşınmasını öngören bir anlaşmalar silsilesi diyelim.

Tabii ki dünya büyüyor, Türkiye büyüyor ama Türkiye dünyanın büyüme hızından daha hızlı büyüyor. Özellikle doğal gazdaki arz güvenliğiyle alakalı husus son iki yılda, itiraf etmeliyim ki bizim de öngörülerimizin daha üzerinde bir büyüme rakamlarıyla sonuçlandı ve içinde bulunduğumuz 2012 yılında, son iki yıldaki yüzde 24'lük, yüzde 25'lik büyümeye ek olarak talep eğrileri oluştu. Bu bizim 2008 yılında dünyanın yaşadığı global krizle beraber, özellikle enerji kalemlerine sirayet eden tüketim eğrilerini etkilemesiyle beraber geldiği noktadan sonra son derece enteresan ve ilginç bulunuyor uluslararası kamuoyunda da. Bu akşam Rusya Federasyonu'nda St. Petersburg'ta bir ekonomik foruma inşallah katılacağız bu toplantıdan sonra. Bunlar da enine boyuna orada tartışılacak.

Özellikle Türkiye 5 ayrı ülkeden doğal gaz, 11 ayrı ülkeden de ham petrol ithalatına devam ediyor. Doğal gazdaki ülke sayısını, mümkünse güzergâh çeşitlendirmesini, daha da mümkünse hepsinin daha da sayısını artırmayı düşünüyor çünkü Türkiye coğrafyasından kaynaklanan avantajları sonuna kadar kullanmak istiyor. Bu proje de onlardan bir tanesi olacak.

Ben biraz da interaktif kısma ve maddelerin ilerleyen kısmıyla beraber konuları da görüşmek üzere, detaylandırmak üzere burada sözlerime son veriyorum ve hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, çok teşekkür ediyoruz.

Ayrıca, Dışişleri Komisyonumuzun eski Başkanı, şimdi Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Yardımcımız Sayın Murat Mercan'a da Komisyonumuz adına "Hoş geldiniz." diyoruz.

Sözü önce Dışişleri Bakanlığımıza vereyim, anlaşmanın takdimini resmen yapsınlar, ondan sonra Komisyon üyelerimize söz vereceğim.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI BÜYÜKELÇİ FATİH CEYLAN – Sayın Başkanım, esasen, Sayın Bakanımızın takdiminden sonra bizim ilave bir husus eklememiz pek kolay değil. Sayın Bakan bu anlaşmayla ilgili olan çerçeveyi Komisyona izah etti. Bizim Dışişleri olarak ekleyeceğimiz bir görüş yoktur efendim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Söz almak isteyen üyelerimize...

Sayın Safi, buyurun.

İSMAİL SAFİ (İstanbul) – Sayın Bakanım, öncelikle çok teşekkür ediyoruz, katılıp bize bilgi verdiğiniz ve vereceğiniz için tabii.

Ben şeyi çok merak ediyorum yani bu anlattığınız, konuşacağımız konu, tabii, genel anlamıyla, bildiğim kadarıyla Türkiye'yi ilgilendiren kısmı TANAP Projesi olarak bildiğimiz proje. Daha önce çok yoğun olarak Nabucco tartışılıyordu fakat Nabucco son dönemlerde özellikle gündemde yok. TANAP'ın Nabucco'yla ilişkisi nedir, yani ben bunu merak ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Bakanım...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI TANER YILDIZ (Kayseri) – Değerli arkadaşım Sayın Safi'ye de teşekkür ediyorum.

Tabii, burada hem coğrafi hem projeyi biraz isterseniz açalım. Nabucco Projesi 2009 yılının Haziran ayında, Türkiye'de 6 tane katılımcı ülkeyle beraber, ortakla beraber imzalanmıştı ve yine hükümetler arası anlaşmaya esas olacak yapısı kurgulanmıştı ve o proje şunu içeriyor idi: Doğumuzda bulunan kaynakların 31 milyar metreküpe kadar olmak kaydıyla batımızdaki tüketim noktalarına ulaştırılmasını öngören bir projedir Nabucco. Hani biz bu projeleri konuşurken Nabucco öldü mü, kaldı mı, yoksa canlanıyor mu, yoksa yoğun bakımda mı diye basında da bir kısım haberler görüyoruz.

Değerli arkadaşlar, her zaman, başında da söylediğimiz ve o gün 6 Haziran 2009 yılında anlaşmayı yaptıktan sonra da söylediğimiz cümleyi tekrar etmek isterim: Bu tür büyük projelerin tehditleri ve fırsatları bitmez. Zaman zaman tehditleri ön plana, zaman zaman da fırsatları ön plana çıkar.

Ama bu proje üç temel esastan oluşuyor: Bir tanesi, kaynak ülkelerin kaynağını arz etmesi; ikincisi, tüketim eğrilerinin yani hangi ülkeler, hangi firmalar hangi miktarlarda kullanılacaksa bunların belirleniyor olması; üçüncüsü de bir taşıyıcı proje olan ve yalnızca taşımayla ilgilenen bu tür projelerin, ister ITCA olsun ister TAP olsun ister Nabucco olsun ister TANAP olsun bu projelerle buluşması ve fizibilitenin hep beraber, bir araya gelerek oluşmasıdır.

Nabucco'nun 6 ortağından bir tanesiyiz ama tek başına bu gaz kaynağını bulma mükellefiyetini omuzlarımızda hissetmedik, bunu her zaman söyledik. Türkiye hatta moderatör yönüyle bu projeyi yönlendiren, sevk ve idare eden ve 3 bin kilometrelik Nabucco hattının en fazla 1.800 kilometrelik kısmı Türkiye'den geçen önemli bir ortağıdır, altıda 1 ortağıdır, yüzde 16,6'lık payı vardır ama fonksiyon olarak çok ciddi bir etkisi vardır. Çünkü bu tür projeler hem uluslararası ilişkilerden arındırılmaz hem bölgeyle alakalı Türkiye'nin etkinliği son derece fazladır ve aynı zamanda bu tür görüşmeleri yapabilecek bir müzakere diline de her zaman sahiptir. Fakat Nabucco'da

bir müddet sonra Nabucco'nun keşfinin Nabucco yöneticileriyle beraber daha da arttığını bize iletiler, 15 milyar euro civarında. 15 milyar euro bu projenin gerçekleştirilebilmesi için ciddi bir rakam ama aynı zamanda ister bu proje tek parça, isterse dilimlenerek bunun gerçekleşmesi önemli. Büyük resim bize bunu söylüyor; büyük resim, Türkiye'nin doğusundaki kaynakların Türkiye'nin batısındaki tüketim noktalarına ulaştırılmasını söylüyor. Adı bazen Nabucco olur, bazen Nabucco West olur, bazen TANAP artı Nabucco West olur, bazen BOTAŞ şebeke network'ü olur. Bunların her birisi sonuçta bu gazı aktarıyorsa, önemli olan sonuca ulaşmaktır.

Ben TANAP'ı, Nabucco'nun bir tamamlayıcı unsuru olarak görüyorum. Eğer Nabucco tek başına gerçekleştirilebilirlik yüzdesi düşüyorsa bunu mutlaka başka projelerle beraber desteklemek lazım.

Bir gerçeği daha iletmem lazım, bizden bağımsız olan: Şimdi, bin metre küp gazı 100 kilometre mesafeye kaç paraya taşıyacağını söylüyor bu tür projeler. Mesela TANAP diyor ki: "Ben Gürcistan sınırından işte Bulgaristan, Yunanistan sınırına kadar bu projeyi 10 birime taşıyım." ITGI diyor ki: "Ben Yunanistan sınırından alırım, Yunanistan üzerinden İtalya'ya kadar getiririm ve ben de 80 birime taşıyım." TAP diyor ki: "Ben İsviçre'ye kadar bunu taşıyım, Adriyatik üzerinde taşıyım ve ben de 70 birime taşıyım." Yani bunlar taşıt projeler, gazın sahibi değiller. O zaman bizim Türkiye olarak hem stratejik önemini vurgulayan hem de uygun teklifler verebilecek bir yapıyı kurgulamamız lazım. Yani tek başına Türkiye'nin üzerine düşen görevlerinin haricinde, bu projenin gerçekleştirilmesiyle alakalı uluslararası arenada çok aktif bir rol oynadık Türkiye olarak. Avrupa'da, hiçbir Avrupa Birliği üyesi ülkenin Türkiye adına söyleyebileceği bir mazereti olamaz. Bu enerji sektörünün, masa üzerindeki enerji chapter'ının başlığının açılmasından fiilî olarak daha önde olduğunu gösteren önemli bir olgudur. Düşünün, siz, Avrupa Birliği üyesi ülkelerin doğal gazdaki arz güvenliğiyle alakalı probleminin çözümünün bir parçası olmak adına bir proje yürütüyorsunuz. Yani Türkiye'nin nesine böyle bir şey? Yani sırf ilişkilere dikkat etmezsek, Türkiye kendi ihtiyacını karşılar, gerisine de bakmaz normalde, değil mi? Yok, öyle değil. Türkiye, yalnızca kendisiyle değil, bölgesiyle beraber bunları gerçekleştirebilecek bir ülke. Aynı zamanda siyasi olarak Türkiye son on yılda yalnızca ekonomisiyle, yalnızca idaresiyle, yalnızca siyasetiyle büyümedi; aynı zamanda Türkiye zihniyle, beyniyle, kalbiyle, vicdanıyla, bütün her şeyiyle beraber büyüdü, o yüzden bölgeye hitap edecek bir hâl aldı.

Bunları değerlendirecek olan, bu tarifeleri değerlendirecek olan Şahdeniz 2 konsorsiyumunun kendisidir. Yani BP gibi, Total gibi, SOCAR gibi, ortakları uluslararası firmalardan oluşmuş olan bir konsorsiyumdur bu teklifi değerlendirecek olan. Dolayısıyla Nabucco West'in şu anda TANAP'ın devamı olarak ITGI'la yarıştığını biliyoruz, hatta TAP'la yarıştığını söylemek daha doğru olacak. ITGI tarifesinin daha uygun olmadığı, daha fizibl olmadığı Şahdeniz 2 konsorsiyumu tarafından

söylendi. Yani şu anda Nabucco West ile Batı Nabucco'yla... Nedir o? Bulgaristan-Romanya-Macaristan-Avusturya- Baumgarten ve Almanya'yı içeren bir projenin devamı olan kısım. Bu tarife daha uygun görülürse TANAP'ın tamamlayıcısı olarak Nabucco West ön plana girer. Yok, eğer, TAP'ınki daha uygunsa ki buna yine karar verecek olan, dediğim gibi, Şahdeniz 2 konsorsiyumudur. Ama Türkiye bölgesinde ister Güney Akım'la beraber, Rusya Federasyonu ile geliştirdiği projeler, isterse Türkmenistan-Azerbaycan üzerinden geliştireceği projeler, isterse TANAP ister Nabucco yani güney koridoru dediğimiz bütün proje demetinde Türkiye pozitif modunu korumuştur, bundan sonra da korumaya devam edecektir, bu projelere olan olumlu katkısını sürdürmeye devam edecektir.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Sayın Ekşi, buyurun.

OSMAN OKTAY EKŞİ (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan buradayken ve konu bu Nabucco'ya kaymışken bendeniz de acaba diyorum, Türkiye'nin İran'dan aldığı gazla ilgili olarak Sayın Bakan bir şeyi aydınlatacak, herhangi bir kriz var mı yok mu, özellikle o bağlamda soruyorum, o konuda bizi aydınlatacak bilgi lütfederler mi?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI TANER YILDIZ (Kayseri) – Estağfurullah.

Teşekkür ediyorum Sayın Ekşi.

Tabii, İran doğal gazı Türkiye'nin bu 5 ithal ettiği ülkenin en önemli 3 ülkesi arasında. Özellikle miktarları itibarıyla baktığımızda 10 bin Sm'lik hemen hemen bir gaz ithalatı var ve bu yüzde 17'lik, 18'lik kısmına karşılık geliyor Türkiye'nin ithalatında, fiilî olarak ithalatında. Kontratlarla fiilî durumlar zaman zaman örtüşmeyebiliyor.

Şu anda bizim İran doğal gazıyla alakalı herhangi bir yaşadığımız kriz bulunmamaktadır ama her konuda anlaşabiliyor musunuz dersiniz, açıklıkla ifade etmeliyim ki her konuda tabii ki anlaşmış değiliz, bunlardan bir tanesi fiyat.

Türkiye özellikle bu refah seviyesini artırmışken, bu ülkenin idaresine konan irade enerji sektöründe de kendini hissettirmişken, aynı zamanda fiyatın ucuzlamasına da tabii dikkat etmemiz lazım. Bundan üç yıl kadar önce İran fiyatı Rusya fiyatından daha düşükken şu anda Rusya fiyatından daha yüksek. Bu bizim tarafımızdan kabul edilebilir bir şey değil. Hem çıkartılışı, aktarılışı, kontratları itibarıyla bunu çok doğru bulmuyoruz ve İran'a da açıkça bunu beyan ettik, dedik ki: “Biz bu fiyatınızı düşürmenizi istiyoruz.” Çünkü kontratlar, bizim hükûmetlerimizden önceki yapılan kontratlar her üç yılda bir revizyon hakkı verebiliyor taraflara. Yani uluslararası piyasadan eğer o yaptığınız kontrat daha düşükse üretici firma diyebiliyor ki: “Benim gazım düşük fiyatla size satılıyor, bunu uygun görmüyoruz.” Azerbaycan örneğinde olduğu gibi.

Biz orada Azerbaycan'ı haklı bulduk çünkü Azerbaycan fiyatı uluslararası fiyattan çok düşük hâle gelmişti. Kardeş ülke Azerbaycan'la biz herhangi bir tahkim yaşamadık. Oturduk bir masada...

Bu konuyu bilenler varsa bunun tarafları olan bizlerdir en iyi bilenler, yani götüreceğimiz tahkim heyeti bizden bu konuyu daha iyi bilmiyor ki normalde. Yani bir anlaşma yapıyorsunuz, anlaşmanın tarafları var. Ve Azerbaycan'ı haklı gördük ve 1,2 milyar dolar geçmişe dönük, 15 Nisan 2008 tarihinden geçerli olmak kaydıyla fiyatı revize ettik. Kimin lehine? Haklı olan Azerbaycan lehine, yani haklının hakkını teslim etmek lazım. Ve biz Azerbaycan'dan dolayısıyla ucuz gaz almamış olduk ama makul fiyatlarla gaz almış olduk. Bunun tersi de olabilir. Şu anda İran fiyatı, uluslararası piyasalardaki fiyatlardan daha yüksek. Bizim de bu fiyatları düşürmemiz lazım. Kendilerine teklif ettik. Bakın, Azerbaycan'la böyle bir örnek yaşadık, biz onların hakkını teslim ettik, siz de lütfen bizim hakkımızı teslim edin ve bu fiyatları düşürün. Hangi fiyatlara düşürün? Makul olan fiyatlara, malum, gizlilik anlaşması içerdiği için rakamları telaffuz edemiyoruz ama makul fiyatlara düşürün. Onları da kendilerine verdik. Bunu yapamayacaklarını, yapmak istediklerini ama yapamayacaklarını söylediler. O zaman biz de yine uluslararası hukukun taraflara verdiği haklar doğrultusunda bunları kullanmak istediğimizi ve 16 Nisan itibarıyla da hakem heyetine resmî işlemleri başlatmış olduk, şu anda tahkimdeyiz. Biz tabii ki inandığımız ve ümit ettiğimiz için, bu fiyatların düşeceğine inandığımız için tahkime götürdük, haklı olduğuna inandığımız için tahkime götürdük. Tabii ki tahkim heyetinin vereceği karara saygılıyız ama inanıyoruz ki bu fiyatlar düşecektir.

Onun haricinde, İran'la aramızda bir kriz var mıdır? İşte, sanctions'lar, ABD, AB, Birleşmiş Milletler kararlarının neresindeyiz, hangileri hukuken bizi bağlar, bunu Dışişleri Komisyonumuzun üyeleri bizden daha bilirler. Malumlarınız, uluslararası hukuk gereği ABD'nin kendi içerisinde aldığı veya Senatoda aldığı bir karar bizi hukuken bağlamaz. Avrupa Birliği'nin kararları da Türkiye'yi bağlamaz. Ancak model ortaklıkları vardır, stratejik iş birliği yaptığı alanlar vardır, tabii ki bunlara kayıtsız kalmaz Türkiye. Ama hukuken bağlayıcılık farklı bir konu. O yüzden bizi yalnızca Birleşmiş Milletler kararları bağlar. Biz bu esnada, gerek ham petrolle alakalı gerekse doğal gazla alakalı bütün İran'la olan ilişkilerimizin sıradan bir ilişki olmadığını, bir komşu ilişkisinin ötesinde tarihe dayalı bir ilişkimizin olduğunu ve doğal gaz kontratlarımızın olduğunu, bundan sonra bir kısım kontratların da yapılabileceğini, dolayısıyla OECD ülkeleri arasında İran'a sınırı olan, komşu olan tek ülke olduğumuz gibi bir kısım konuları işledik. Dolayısıyla İran bizim ticaret hacmi itibarıyla, enerji kaynakları itibarıyla kayıtsız kalmadığımız, kalmayacağımız önemli bir komşumuzdur, o açıdan ilişkilerimiz tabii ki devam edecektir.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Muhterem Oğan...

SİNAN OĞAN (İğdır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, öncelikle Komisyonumuza hoş geldiniz.

Şimdi, tabii, Nabucco Projesi'nde eğer bir sıkıntı varsa bunun önemli müsebbiplerinden birisi Avrupalı ortaklarımız, onların her birisi gidip Rusya ile ayrı ayrı anlaşmalar imzaladılar, her birisi Nabucco'ya gereken desteği vermediler, Türkiye'yi hep ön plana sürdüler. Ancak Türkiye de durup dururken gidip Güney Akım Projesi'ni destekledi yani Güney Akım Projesi normalde Nabucco'yla rakip projelerdi ve Güney Akım Projesi'ni ben hâlâ çözebilmiş değilim. Yani biz Türkiye olarak Güney Akım'ı niye destekledik? Karşılığında şu ifade edildi: Samsun-Ceyhan'a Rusya'nın desteği alındı dendi ama Samsun-Ceyhan'la ilgili de şu ana kadar benim takip edebildiğim somut bir gelişme yok. Dolayısıyla burada hazır Sayın Bakan siz de bulunmuşken, Güney Akım Projesi'ne Türkiye'nin niye destek verdiğini eğer ifade ederseniz biz de bu konuda bilgilenmiş oluruz.

Bir diğer husus: Bildiğiniz gibi, hem Azerbaycan'dan aldığımız doğal gazın önemli bir kısmı hem İran'dan aldığımız doğal gazın önemli bir kısmı Iğdır'ın hep civarından geçiyor ama Iğdır'ın sağından, solundan doğal gaz boru hatları geçmesine rağmen biz ciddi bir hava kirliliği yaşıyoruz Sayın Bakanım ve hâlâ Iğdır'a doğal gaz verebilmiş değiliz. Özellikle kış aylarında Iğdır için büyük bir sorun. Şunu anlıyorum yani piyasa şartlarında belki pazar çok yeterli değildir ama devlet, belki birkaç ilin -sizin de bu konuda ifadeleriniz vardı- iç dağıtımını belki Hükûmet, devlet kendisi yapabilir. Bu konuda Iğdır halkının da ciddi bir talebi var, onu da burada iletmış olayım.

Bir de SOCAR'ın -Türkiye'de tabii ciddi bir ortağımız hâline geldi, hem Azerbaycan hem SOCAR olarak- Türkiye'de yatırımları var, Azerbaycan'ın Türkiye'de yatırımları var. Son yatırım niyetlerinden birisi, eğer yanlış bilmiyorsam, Türkiye'de büyük bir oyuncak fabrikası kurmak istiyor ama Türkiye buna gerekli desteği vermiyor. Yani birkaç bin kişinin çalışabileceği bir yatırım Türkiye'nin ayağına kadar gelmişken biz niye acaba hem de dost ve kardeş Azerbaycan'a gerekli desteği vermiyoruz? İstedikleri de zannedersen çok fazla bir şey değil. Çin'den kanserojen maddeler içeren oyuncakların ithaline kısıtlama getirilmesi yani hem istihdamı sağlayacak hem çocuklarımızın sağlığını önemli ölçüde koruyacak hem de dost ve kardeş bir ülkenin Türkiye'de yatırımına imkân sağlayacak.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI TANER YILDIZ (Kayseri) – Sayın Oğan, teşekkür ediyorum.

Tabii, üç tane temel konuyu, önemli konuyu işleyeceğiz. Niçin destekliyoruz Güney Akımı? Şimdi, Rusya Federasyonu Türkiye'nin stratejik iş birliği yaptığı ve dünyada önemli bir güç. Tabii ki bizim Rusya Federasyonu'yla geliştireceğimiz... Ben aynı zamanda Rusya Federasyonu Karma Ekonomik Komisyonu Eş Başkanı olarak da, bir kısım ticari faaliyetler de dâhil olmak üzere,

Rusya'ya gidip geliyoruz, misafirlerimizi burada ağırlıyoruz. Bu akşam da, dediğim gibi, St. Petersburg'taki toplantıya katılmak için bu toplantıdan sonra ayrılacağız.

Güney koridorunda bulunan Güney Akım gibi, Nabucco gibi, Irak'tan gelebilecek gazlar da dâhil, Türkmenistan ve İran'dan gelebilecek gazların hepsi bir demet ve dünyanın doğal gaz rezervinin yüzde 71'i bu bölgede bulunuyor. Tabii ki buna bir bütün olarak bakmak lazım. Bir projeyi tercih etmek diğerinden vazgeçmek anlamına gelmiyor. Yani biz onu da, diğerini de, bir başkasını da tercih ederiz, önemli olan burada Türkiye'nin çıkarlarının toplamının da altını çizdiğinizde en büyük faydaya ulaşacağı kısımdır ve Rusya Federasyonu'yla, açıkça söylemem lazım ki, temel hedeflerimizden bir tanesi karşılıklı bağımlılık oluşturmaktır; tek taraflı değil, karşılıklı bağımlılık oluşturmaktır. Bunu biz açık açık söylüyoruz.

Yani Sayın Başbakan Yardımcısıydı Seçin, şimdi Kremlin'e geçtiler, Sayın Putin'le beraber ve yine enerji sektörüyle beraber bu işin içerisinde. Şu ana kadar geliştirdiğimiz ilişkilerin hepsinde şeffaflığın gücünü kullandık ve dedik ki: "Biz Türkiye'nin lehine olan projeleri, karşılıklı çıkar, karşılıklı bağımlılık prensibi doğrultusunda gündeme getiririz ve bunları açıkça konuşuruz." Tabii ki sizin de Rusya Federasyonu lehine değerlendireceğiniz projeler varsa bunu konuşmanız en tabii hakkınız. Dolayısıyla, Güney Akım'ın biz Nabucco'nun bir alternatifi olmadığına, ortağı olduğumuz Nabucco'nun aslında önleyici bir proje olmadığına karar verdik. Niçin? Şu anda 565 milyar metreküp Avrupa'nın toplam doğal gaz ihtiyacı var ve fiili olarak kullandığı rakam var. 2030 yılına kadar bu 700 milyar metreküp civarında Uluslararası Enerji Ajansının öngörüsü var. Dolayısıyla hem Nabucco'ya hem Güney Akım'a hem Kuzey Akım'a hem de ITGI ve TAP'a ihtiyaç var normalde. Yani bunlar kısa vadede birbirinin rakibi gibi görünüyorsa da orta ve uzun vadede birbirini destekleyen projelerdir. O yüzden biz genel bakıyoruz, büyük resmi gözümüzün önünden kaçırmamaya gayret ediyoruz. Bazen tuvalde yanlış fırçalar, eksik fırçalar, burası kırmızı yerine mavi olsaydı dediğiniz yerler görebilirsiniz ama bu, büyük resme bakmanıza engel değildir. O yüzden biz büyük resmi hiç kaçırmadık ve Güney Akım'ın da desteklenmesi lazım geldiğine ve proje izni verilmesi lazım geldiğine karar verdik. Ancak bu bir izinler silsilesidir. Bu tek başına on-off çalışan ve verdiğinizde biten bir süreç değildir. Bu hat üzerinde çalışılabilirlik izni verdik biz. Bir bant var. Diyelim ki o bant üzerinde... Biliyorsunuz, bu münhasır ekonomik saha, yaklaşık Türkiye'nin 280 bin kilometrekare... Yanlışım varsa arkadaşlar, düzeltin. Türkiye'nin karadaki yüz ölçümü 780 bin kilometrekaredir, denizlerdeki ise 288 bin kilometrekare civarındadır. Çok ciddi bir alan, yani Türkiye'nin üçte 1'i kadar da yaklaşık denizlerde bizim sahamız var ve bunların kullanım hakları, imtiyaz hakları ve bunlarla alakalı her türlü kullanacağınız izinler önemli.

Tabii ki Rusya Federasyonu'nun Ukrayna ile yaşadığı, 2007 yılında bir kriz vardı. Yalnızca Avrupa'yı değil, aynı zamanda Rusya'yı da etkiledi. On iki günlük kesinti, Bulgaristan da özellikle,

hastanelerden tutun ki kreşlere varıncaya kadar o soğuk havada böyle buz tuttu, ciddi sıkıntılar oluştu. Onun, o projenin farklı projelerle tahkim edilmesi, güçlendirilmesi Rusya Federasyonu'nun açıkça söylediği bir konu ve bunlardan bir tanesi de Güney Akım'dır. Türkiye Rusya ile nükleer güç santralleri gibi, diğer enerji projeleri gibi yani HES'lerde, RES'lerde, doğal gaz depolama alanlarıyla ilgili, doğal gaz satışıyla ilgili birçok konusu var. O yüzden biz... ÇED'i var daha bunun, inşaat izni var, işletme izinleri var; bu bir süreç. Şu anda biz o güzergâh üzerinde çalışma iznini verdik ve o projenin de yine Avrupa Birliği üyesi ülkeler tarafından uzun vadede desteklediğini biliyoruz. Biz de AB'yle girmeyeyle alakalı bu süreci inşallah daha doğru yönettiğimiz kanaatindeyiz.

İğdır'da niçin doğal gaz yok? İğdır bizim... Biliyorsunuz mekanizma şu: Elektrikte Türkiye'de ulusal tarife, doğal gazda bölgesel tarife uygulanıyor. Yani her ilin, her bölgenin veya üç dört tane dağıtım bölgesi olan doğal gazın özel sektör eliyle ve özel sektör marifetiyle yatırımlarının yapılmasını öngörüyor sistem ve bu doğru bir şey rekabetin artması, kalitenin artması, vatandaşın iyi hizmetin götürülmesi açısından. BOTAŞ, iller arası iletim hatlarını kuruyor, boruları ve o şehirde de BOTAŞ çekiliyor, bir nevi otobanları getiriyor, şehir içi dağıtımlarını da özel sektör yapıyor. BOTAŞ İğdır'a doğal gazı getirdi, ihale de etti EPDK ama özel sektör rağbet göstermedi. Fizibilitesi uygun olmamış olabilir, müşteri portföyünü yeterli görmemiş olabilir. Yaklaşık biz şu anda 71 ile böyle getirdik. 81 ilimiz var ama 63-64 ilde dağıtımımız var. Gerisi ne olacak? Bunların gerisi fizibil projeler değil. Yani siz diyelim ki sekiz yılda amorti eden, on yılda amorti eden bir yatırımı özel sektöre tavsiye edebilirsiniz, bankacılık bunu söylüyor, kredilendirme bunu söylüyor ama daha uzun teklif edemezsiniz, etseniz de kabul etmez. Şu anda bizim çıkarttığımız projeler arasında altmış yılda kendini amorti etmeyen yerleşim birimleri var ama biz sosyal devlet anlayışı içerisinde bunları yürütüyoruz. Şimdi mevzuatta bir değişiklik yapacağız, kamu eliyle bunların yapılmasını ve kamu tarafından da finanse edilmesini bir nevi öngöreceğiz. Ondan sonra film nasıl devam eder yani özel sektöre o altyapısı hazırlanmış kısım mı ihale edilir, onlarla alakalı arkadaşlarımız çalışmalarını sürdürüyorlar. Ama tabii ki İğdır'daki vatandaşımızın da doğal gaz kullanma hakkı olduğunu biz biliyoruz. Bu hakkı da teslim etmemiz lazım, yerine getirmemiz lazım. Belki de Hakkâri'ye götürdüğümüzde Hakkâri'de bu çok az kullanılacak. Şu anda yüzde 95 arz ettiğimiz hâlde -ilin adını söylemeyeyim- yüzde 35 kullanılan, doğal gaz kullanılan yerler var. Bu tabii ki yatırımcıyı zorda bırakıyor. Yani siz bütün yatırımları yapmışsınız ama müşteri veya vatandaşımız rağbet etmemiş, şu veya bu gerekçeyle rağbet etmemiş. Bizim bunları aşabiliyor olmamız lazım ve Türkiye'nin doğal gazın özellikle meskenlerde kullanımını mutlaka artırmamız lazım çünkü bu bir refah seviyesinin hissedilmesidir. Aynı zamanda doğal gazın, kalorifik değeri itibarıyla baktığımızda, odundan da kömürden de ucuz olduğunu bilmemiz gerekiyor, şu anki fiyatları da dâhil olmak üzere. Çünkü kalorifik değeri yüksektir. Zaman zaman bu örneği kullanıyorum, mutfakta bir ev hanımı aynı

miktardaki patatesi tencereye koysa, mutfakta t p gazla bunu pi irse, ha lasa, aynı şeyi doğal gazla yapsa, biri 10 liraya, doğal gazdaki 10 liraya pi iriyor, diğeri de 62 liraya pi iriyor. Yani  u anki geldiği fiyat farkı çok yüksek. O yüzden doğal gazın dağıtımını meskenlerde artırmamız lazım. Peki, elektrik üretimindeki payını biraz d   rmemiz lazım. O da kolay bir yatırım.  ayınızı, kahvenizi içiyorsunuz, telefonla sipariş ediyorsunuz, iki-iki buçuk yılda gelip kuruyorlar ve oradan doğal gazla elektrik üretiyorsunuz ama ithal bir kaynak. Biz yerli kaynaklarımızı artırmak istiyoruz; su, güneş, jeotermal, yerli kömür gibi kaynaklarımızı artırmak istiyoruz. O yüzden stratejimiz doğru, politikalarımız doğru, bilgi eksikliği yok ama uygulamayla alakalı yapmamız gerekenler var. Iğdır'ı da inşallah böylesine açmış olacağız.

Oyuncak fabrikasını da, önümüzdeki salı günü,  ar amba günü gelecekler, ben tekrar kendileriyle konu aca ım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Bal, buyurun.

 DR S BAL (Kütahya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli Bakanım, aslında bir  ehit cenazesine gidece imden dolayı bu toplantıya katılamayacaktım ama a ıklamalarınızdan kısmen de olsa istifade edebilmek için geldim, m saadenizi isteyece im birazdan.

Şimdi, çok tartışılan, siyasette, medyada, akademik dünyada bir iki konu var. Tabii, bize de bazen soruyorlar ama biz sizi burada bulmu ken en taze, en güvenilir bilgileri alırsak çok daha faydalı olacak hepimiz için.

Öncelikle, Türkiye gerçekleşen boru hatlarıyla ve proje h lindeki hatlarla bir enerji terminali hâline gelir iken, bu bizim uluslararası arenada konumumuza olumlu olarak etki yapar iken diğer taraftan da paralel bir şekilde şöyle eleştiri yapılıyor: Türkiye'nin aşırı şekilde Rusya'ya özellikle bağımlı olduğu iddia ediliyor. Dolayısıyla enerji güvenliği bağlamında çalışmalarımız ne durumdadır, enerji çeşitliliği bağlamında, enerji kaynaklarının çeşitliliği bağlamında? Tabii, enerji kaynaklarının çeşitliliği derken nükleer enerji bağlamındaki çalışmaları da kastediyorum. Bu bir.

 kincisi ise çok popüler ve yine hepimize çok sorulan bu Güney Kıbrıs'la  srail arasındaki bu yakın i  birliği ve yine o bölgede enerji kaynakları bağlamında ciddi araştırmalar yapıyorlar. Bu bir taraftan enerjiyle, enerji güvenliğiyle ilgili, diğer taraftan bizim dış siyasetimizle ve genel g venli imizle ilgili. Bu hususlarda en taze, en güvenilir bilgileri sizden alırsak aydınlanmış olacağız.

Teşekkür ediyorum.

ENER İ VE TAB İ KAYNAKLAR BAKANI TANER YILDIZ (Kayseri) – Evet, Sayın Bal, ben de teşekkür ediyorum.

Tabii, boru hatları Türkiye’den ne kadar fazla geçerse Türkiye’nin stratejik öneminin o kadar artacağını biliyoruz, bu şüphesiz önemli bir gerçek. Tabii ki yalnızca Azerbaycan’dan değil, yalnızca İran’dan değil, aslında Türkmenistan’dan ve diğer komşu ülkelerden de bu doğal gazın tüketim noktalarının artması gerekiyor. Öncelik Türkiye’nindir ve eğer bir ucuz gaz buluyorsa bunu öncelikle mutlaka Türkiye kullanacaktır. Boru hatlarının stratejisinin başına da tabii ki bunu koymamız lazım. Rusya’yla birçok proje yapıyorsunuz, bağımlılığınız artıyor deniyor. Aynı kanaatte değiliz biz, bunu rakamlarla teyit etmek, desteklemek lazım.

Şimdi, neyi neyin yerine koyacağınız önemli, neyi neyin yerine ikame edeceğiniz önemli. Şimdi, biz nükleer güç santralleriyle alakalı elektrik üretimi ve sanayileşmedeki segmentimizi artırmak, değiştirmek açısından da bir anlaşma yaptık. Akkuyu’da 4800 megavatlık bir güç santrali kuracağız. Şu anda çalışmalar devam ediyor, önemli bir pürüzümüz yok ama zaman zaman, dediğim gibi, bazı sıkıntılar çıkabilir, bunları da gidermek bizim görevimiz olacak.

Şimdi, biz nükleer santralden 2019’da elektrik ürettiğimizde neyin yerine bunu koyacağız, bu önemli. Türkiye büyüyor ve elektrikteki, enerjideki talebi Türkiye’nin ortalama büyüme hızından daha hızlı büyüyor. Yani arzın talepten daha hızlı büyümesi lazım ki bizim özelleştirmeye, liberalleştirmeye, rekabetçi ortamı artırmaya dönük politikalarımız yankı bulsun. Dolayısıyla, bir: Türkiye büyümesine karşılık gelecek arz güvenliğini sağlamak açısından da bunları yapmak zorunda. İki: Nükleer santralleri yaptığımızda, bunun üreteceği elektriği doğal gazdan elde etmemiz hâlinde, biz yaklaşık 3,6 milyar dolarlık doğal gazı kesmiş olacağız. Şimdi biz bunları rüzgârlı santrallerin yerine yapmıyoruz ki, biz bunları -su santrallerini- durduralım da nükleer çalıştıralım demiyoruz ki; biz Türkiye’nin büyüme hızını karşılayalım ama aynı zamanda doğal gazla alakalı ithalatı da en aza indirelim diye uğraşıyoruz. Dolayısıyla nükleer santrallerden elde edilecek enerji Rus firmasıyla yapılmaktadır, Atomstroyexport ve Rostaom’la beraber ama bu Rusya gazının ithalatını önlemek açısından öncelikle kullanılacaktır.

Şimdi, Türkiye 229 milyar kilovatsaat, yaklaşık 230 milyar kilovatsaat 2011 yılında elektrik tüketti. Bunun yarısını doğal gazdan elde ettiği elektrikle, bu tüketimi... Yaklaşık söylüyorum; zaman zaman bu yüzde 42’lere düşüyor, zaman zaman yüzde 58’lere çıkıyor; mevsimine göre değişiyor; işte, suyun olduğu zaman suyu kullanıyoruz, olmadığı zaman gazı kullanıyoruz, olmazsa üzerine biraz tuz atıyoruz yani genelde bir enerji mix’i bu. Tek başına doğal gaza bağımlı olmak doğru bir şey değil, tek başına suya bağımlı olmak da doğru bir şey değil, yani enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi lazım.

Türkiye ürettiği elektriğin yarısını hemen hemen doğal gazdan elde ediyor. Bu çok iyi bir şey değil yani yüzde 30’lara kadar düşürmemiz lazım bunu. Aldığı doğal gazın da yarısını Rusya’dan alıyor yaklaşık. Dolayısıyla net rakam yüzde 27,7’lik kısmını, ürettiği elektriğin ana ham maddesini Rusya’dan alıyor. Şimdi, üzülerek, yine isim vermeyeyim, izliyorum basından, “Rusya’ya

bağımlılığımız yüzde 70'ler civarında." filan deniyor. Biz diyoruz ki bunu söyleyen arkadaşlarımıza, liderlere: "Lütfen, uygun zaman verin de biz sizi bilgilendirelim, rakamları size tevdi edelim veya vaktiniz müsait değilse biz danışmanlarınıza danışmanlarımız vasıtasıyla verelim. Sonuçta doğru bilgiyi elde etmek lazım. Yani iktidarıyla muhalefetiyle her birimiz doğru konuşmaya borçlu olan kişileriz, yalnızca iktidar borçlu değil ki, her birimiz bunu doğru söylemek isteriz. O yüzden, biz, şu anda elektrik üretiminde Rusya'ya yüzde 27'ler civarında bağımlıyız. Ama bunu daha da düşürmek mümkün mü? Nükleer güç santralleriyle mümkün, hem de Rusya'yla beraber kuracağımız nükleer güç santralleriyle mümkün. Eğer tabii ürettiğiniz rüzgâr santrallerinin yerine koyarsanız nükleeri mümkün değil, tam tersi işler mekanizma. O yüzden, biz ne yaptığımızı, ne istediğimizi çok iyi biliyoruz ve bunu da inşallah gerçekleştiririz. Dediğim gibi, Rusya Federasyonu'yla da açıkça konuşuyoruz, karşılıklı bağımlılık noktasına gelmeyi de söylüyoruz.

Güney Kıbrıs önemli. Tabii ki yine aynen bizim Karadeniz'deki münhasır ekonomik sahanın sınırları belli olduğu ve yine uluslararası camia tarafından, komşularımız tarafından onaylandığı için orada sınırlarda bir sıkıntı yok ama komşu ülkeler tarafından Akdeniz'deki sınırlar onaylanmış durumda değil, medisleri onaylamadılar. İşte, Mısır, Ürdün için söyleniyor, bunlar daha henüz onaylanmadı ve muvazaalı alanlar. Biz zaten Kıbrıs'ın kendisinin, şu anki konumunun muvazaalı olduğuna inanıyoruz. Yani Güney Kıbrıs'ın yaptığı işlemlerin ve adanın tamamına, hakların tamamına münhasır olan hakların tek tarafı kullanılmasına dönük uluslararası hukuka aykırı bir durum görüyoruz ve o yüzden tasvip etmiyoruz ve onaylamıyoruz; bunları kendilerine de söyledik. Sayın Başbakanımız işte geçen yıl New York'ta da bunu açıkladılar, Sayın Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanıyla beraber de açıkladılar. O yüzden, biz, mutlaka eğer orada bir damla doğal gaz varsa, bir damla petrol varsa bunun mutlaka Kıbrıs halkının tamamı tarafından paylaşılacağını söylemek isteriz, bunun doğru olacağını söylemek isteriz. Kuzey Kıbrıs'ta biz bir sondaj başlattık yine TPAO'nun Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'yle yaptığı anlaşma gereği. Şimdi, biz oradan petrol bulursak ne olacak? Biz oradan petrol bulursak tabii ki bu hak öncelikle Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ama Sayın Başbakan ve Sayın Cumhurbaşkanı açıkladılar, biz de bu açıklamayı doğru buluyoruz, yine Güney Kıbrıs'ın da burada hakkı vardır ama hangi şartla? Bütün bu bahsettiğimiz İsrail'le beraber yapılan doğal gaz aramalarının da, petrol aramalarının da her birinin aynı şekilde masaya konularak bunun ortak paylaşılabilceğini söylüyoruz, yani objektif ve doğru. Doğruyu yaptığınız kadar güçlenirsiniz. Bunu Kuzey Kıbrıs inşallah yapacaktır ve eğer oradan bir petrol bulunması hâlinde, doğal gaz bulunması hâlinde, bu, hep beraber masaya yatırabileceği önemli bir argüman hâline gelecektir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Tunay, buyurun.

FAİK TUNAY (İstanbul) – Sayın Bakanım, öncelikle bilgilendirme için çok teşekkür ediyorum. İnşallah bu yapacağımız anlaşma ülkemiz ve milletimiz için hayırlara vesile olur.

Ben, bir konuda bilgilenmek istiyorum. Bazı basın-yayın organlarında özellikle bu Kerkük-Yumurtalık Petrol Boru Hattı'na alternatif olarak Suriye'nin ve Esad rejiminin, eğer biraz daha kalıcı olursa Kerkük-Lazkiye hattını kullanabileceğini ve bunu Türkiye'ye karşı bir kart olarak her zaman öne sürebileceği yazılıyor. Bu konuda en net bilgileri bize sağlarsanız çok sevinirim.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI TANER YILDIZ (Kayseri) – Tabii, bildiğiniz gibi, uluslararası anlaşmalar Merkezî Irak Hükûmeti tarafından yapılıyor orada ve bizim de Kerkük-Yumurtalık Ham Petrol Boru Hattı BOTAŞ tarafından işletilen yani kendi sınırlarımız içerisinde, amortismanlarını itfa etmiş, tamamlamış ve ikinci on beş yıllık anlaşmasını yapmış bir boru hattıdır ve Kerkük-Yumurtalık Ham Petrol Boru Hattı aslında biraz böyle kıyıda köşede kalmış gibi görünüyor ama kapasite itibarıyla Bakü-Tiflis-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı'ndan daha kapasiteli bir boru hattıdır. Birisi 50 milyon tondur, diğeri de 70 milyon tondur. İki tane boru hattından oluşmaktadır ve iki boru hattı ile beraber 70 milyon tonluk kapasite oluşmuştur. Bunun tamamı kullanılabilen midir? Hayır. Merkez Hükûmet, bizim yaptığımız anlaşmada, 35 milyon tona kadar üç yıl içerisinde kullanılmaması hâlinde dahi tarifeyi ödemeyi kabul etmiştir. Yani dördüncü yıla geçtiğimizde oradan 20 milyon ton petrol da geçse biz tarifemizi, taşıma tarifemizi 35 milyon ton üzerinden alacağız. Şimdi, bunun atıl kalmaması lazım. Niçin? Buradan geçecek her petrolün tam kapasiteye ulaşması Irak'ın normalleştiğinin haberini vermektedir, Irak o kadar normalleşmiş demektir; bu ham petrol boru hattı ne kadar dolarsa Irak o kadar normalleşmiş demektir. Çünkü gelirleri, yaklaşık 100 milyar dolar civarındaki yıllık Irak gelirleri üç yıl içerisinde 300 milyar dolar gibi ciddi bir rakama ulaşmış Irak'ın imarını, Irak'ın bütün siyasi, idari, teknik olarak da normalleşmesini sağlamış olacaktır. Biz bu konuda katkılarımızı ortaya koyacağız. Ama Kuzey Irak Bölgesel Yönetimi, yine Irak Anayasası'ndan kaynaklanan bir kısım haklarını burada çalıştırmak ve göstermek istemektedir. O da şu: Kendi çıkarttığı petrolün yine Irak'ın bütünlüğü, gerek toprak bütünlüğünü gerekse idari olarak bütünlüğünü destekleyici yönde olacaktır. Türkiye, bu nezakete her zaman dikkat etmiştir ve dikkat etmeye devam edecektir. Yaptığı herhangi bir anlaşma, özel sektör eliyle de olsa, farklı bir elle de olsa bunu mutlaka Merkezî Irak Hükûmetinin bu dediğimiz nezaketine dikkat ederek sürdürecektir.

Bakın, bir gelişme oldu, ben geçen ay Erbil'e gittiğimde orada açıkladım: Biz komşularımızın hiçbirine hangi rejim, tasvip ettiğimiz veya etmediğimiz hangi yapı içerisinde olursa olsun o ülkenin haklarının bir hakkı olarak bakıyoruz. Mesela, motorin gibi, benzin gibi, elektrik gibi, su gibi son derece insani konular bunlar... Ama Kuzey Irak'ın bu hakkının Merkezî Hükûmet tarafından bir nevi askıya alındığını biliyoruz. Biz dedik ki: "Böyle bir durum karşısında biz verebiliriz." Merkezî Irak Hükûmeti açıkladı "Biz yarından itibaren sevkiyata devam edeceğiz." diye ama sevkiyat yapmadılar.

O zaman, Türkiye, yine bu insani kaygılarla, yine insani gerekçelerle oraya petrol ürünleri sevkiyatını yapacaktır. Bu çok normaldir, tabiidir; bu Merkezî Irak Hükûmetine rağmen değil, Merkezî Irak Hükûmetiyle beraber yapacağı bir iştir. Hatta Irak Petrol Bakanı Sayın Luaibi'nin de bu konuda bizden talebi olmuştur ve biz o talep doğrultusunda bu işleri yapmaya devam etmekteyiz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Muhterem Oğan, buyurun.

SİNAN OĞAN (Iğdır) – Teşekkür ederim Saygıdeğer Başkan.

Sayın Bakanım, şimdi sizin yerli enerji kaynaklarının üretimi konusuna verdiğiniz önemi biliyoruz, biz de aynı fikirdeyiz. Türkiye'nin enerjide dışa bağımlılıktan kurtulması lazım. HES'ler bunun için iyi bir vasıta olabilir. Bu sebeple, biz Iğdır'da kurulan HES'lere biz destek olduk, hiçbir zaman karşı çıkmadık ama zannediyorum HES'lerin kontrolünde bir sıkıntı var ve bugün HES'ler Iğdır'da tarıma gidecek olan suyun önemli bir kısmını elektrik üretimi adına tutmaktalar ve Iğdır'ın bütün bu sulama sistemi altüst edilmiş durumda. Buna bir kontrol getirilemez mi? Getirilemezse eğer ileride, emin olunuz ki, HES'lerin Iğdır halkı tarafından basıldığını falan basında rahatlıkla duyabilirsiniz.

Teşekkür ederim.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI TANER YILDIZ (Kayseri) – Teşekkür ediyorum.

Ben soruyla ilgili, dün akşam bir çalışmamdan bir evrak ayırmıştım, kusura bakmazsanız bir yandan onu arayayım, bir yandan da konuşmama devam edeyim.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, isterseniz...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI TANER YILDIZ (Kayseri) – Yok, konuşabilirim. Sırf hitap açısından söyledim bunu.

Tabii ki, suların yönetimini Orman ve Su İşleri Bakanlığımız yapıyor. Aynı zamanda herhangi bir projenin su payı ve enerji payı o proje ihaleye çıkarken belirtilir. Yani öyle bir proje vardır ki rezervuar alanında 100 metreküp su birikecekse ve eğer “Bunun yüzde 9,5 hisseli sulama yüzde 90,5 hisseli de enerji projeli.” diyorsa bu oranlarda 9,5'u sulamaya verilecektir, diğeri de enerjisi alındıktan sonra mansap tarafından bırakılacaktır. Böyle bir projede uzun süre çalıştığım için biliyorum, bunların yönetimini Orman ve Su İşleri Bakanlığımız DSİ eliyle yapıyor.

SİNAN OĞAN (Iğdır) – Sayın Bakanım, DSİ'yle konuştuk, DSİ de biraz Enerji Bakanlığına topu atıyor.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI TANER YILDIZ (Kayseri) – Neyse biz o zaman hangi projeyse onu proje bazında konuşalım, çünkü bizim...

SİNAN OĞAN (Iğdır) – Sefaköy Barajı mesela.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI TANER YILDIZ (Kayseri) – Hemen şimdi notumuzu aldık. Çünkü bizim...

SİNAN OĞAN (İğdır) – DSİ de kabul ediyor Sefaköy HES'inin bu sulama sistemini altüst ettiğini, hakkı olmayan suyu tuttuğunu o da kabul ediyor.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI TANER YILDIZ (Kayseri) – Şimdi, biz birbirimize topu atacak bir Hükûmet değiliz, biz bir bütünüz ve bütün bakanlıklar olarak da yekpare davranabiliriz. Ben şimdi Sefaköy'le alakalı, hatta Sayın Bakan Yardımcımız da bununla ilgili sizin de bulunduğunuz bir toplantıyı düzenleyecek ve hem DSİ yetkilileri hem Enerji Bakanlığı Enerji İşleri Genel Müdürlüğü yetkilileri bu toplantıda hazır bulunacaklar.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI MURAT MERCAN – Ayın 1'inden sonra ama, önümüzdeki hafta doluyum.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI TANER YILDIZ (Kayseri) – Şimdi, bizim, HES'lere bakış açımız şu malum, dediğiniz gibi, yerli kaynaklarla desteklenmesi lazım, bu doğru bir şey. Peki, böyle kırıp dökerek mi yapacağız bunu? Yok, hayır. Çevre hassasiyeti var, yeşil hassasiyeti var, bunlar ülkenin tabii ki zenginliği ama aynı zamanda enerji kaynakları da zenginliği. Yaklaşık 145 milyar kilovat/saatlik HES rezervinin şu anda üçte 1'i işletmede, üçte 1'i inşa hâlinde, diğer üçte 1'ine de hiç dokunulmadı, lisans verildi falan ama daha henüz başlamadı inşası. Bu bizim için bir kayıp. Şimdi -o evrakı buldum, elimde- altmış bir tane proje, 10.368 megavatlık proje -çoğu HES bunların- ya yürütmeyi durdurma almış ya yürütmeyi durdurma almak üzere veya başka bir yargı gerekçesiyle askıya alınmış projeler bunlar, altmış bir tane proje bu. Yani bunun 10 bin megavat olması demek, şu anki kurulu gücümüzün 56 bin megavatlar civarında olduğunu düşünürsek ciddi bir rakam bu. Yani, Türkiye yalnızca bu projede, şu iki sayfada hemen hemen 18 milyar dolarlık yatırımını askıya almış durumda; ee, bu yazık, günah. Şimdi, bizim birbirimizi anlamamız lazım; yargıyla da birbirimizi anlamamız lazım, muhalefetle de birbirimizi anlamamız lazım, sonuçta doğru tek. Bir kısım -tabirimi mazur görün- hoyrat çalışan müteahhitlik firmalarının yaptıkları çalışmaları da istisna tutuyorum, yani onu da hiçbir zaman makul görmem, yani böyle kıra dökme, ormanı biçerek değil. Ama özellikle hükûmetlerimiz zamanında, mesela madencilik faaliyetlerinin zeytincilikle alakalı faaliyetleri kesintiye uğrattığı söylenir. Tam tersi, 91 milyon ağaçla almışız zeytin ağaçlarını şu anda 160 milyon adet zeytin ağaçları. Yani bir şeyi oradan kaldırmak zorundaysak mutlaka daha fazlasını daha fazlasıyla ikame ederek, koyarak bunu devam ettirmemiz gerekiyor. Ben bu tabloyu Türkiye'nin hak etmediği kanaatindeyim. O yüzden özellikle Sefaköy Barajı'yla münhasıran ama HES'lerle de genel olarak ilgilendiğimizi ve ilgileneceğimizi tekrar söylemek isterim.

Tekrar teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Alaboyun, buyurun.

ALİ RIZA ALABOYUN (Aksaray) – Teşekkürler.

Sayın Bakanım, hoş geldiniz; Sayın Bakan Yardımcımız eski Komisyon Başkanımız Murat Bey siz de hoş geldiniz; Komisyonumuzu onurlandırdınız, teşekkür ediyoruz.

Şimdi, benim sorum bu soruların biraz daha dışında, yenilenebilir enerji konusunda olacak. Biz bununla ilgili bir kanun çıkardık, sanıyorum bunların çoğu da uygulama safhasında. Rüzgârla ilgili verdiğimiz ruhsatlar var veya lisanslar var. Bu lisansların durumu nedir? Mesela yeni rüzgâr potansiyelleri için müracaatlar olacak mı, eskilerin uygulanması için bir yaptırımımız var mıdır, yoksa böyle spekülatif birtakım ruhsat el değiştirmelerinin bir rant müessesesine dönüşmemesi konusunda ne tür çalışmalar yapılmaktadır?

Bir diğer konu da Türkiye'nin coğrafyası pompaj HES'lere müsait, bununla ilgili bir altyapı çalışması, bir fizibilite çalışması var mıdır?

Teşekkür ediyorum.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI TANER YILDIZ (Kayseri) – Sayın Alaboyun, teşekkür ediyorum.

Tabii, RES'lerle alakalı bir kısım çantacıların türediğini ve bunlara karşı mücadelemizin devam ettiğini açıkça söylüyoruz. 2007 1 Kasım'da yapılan müracaatların hukuken bir hak oluşturduğunu, bunu 76 bin megavatlık RES müracaatının o an dünyadaki RES toplamına eşit olduğunu söylemem lazım. Bu, çok abartılı, çok yanlış bir nokta. Yani Türkiye'de rüzgâr santrallerine öyle müracaat oluyor ki bu dünyadaki rüzgâr santrallerinin tamamına denk olabiliyor; böyle bir şey yok. Bunu makul hâle getirmemiz lazımdı. Biz biraz bunun tek yanlı istismar edildiğini gördük ve şuna karar verdik: Teknik gerekçelerle, tabirimi biraz mazur görün, kıra döke 11 bin megavata, 12 bin megavata indirdik bunları. Bunun yaklaşık 2 bin megavatı şu anda işletmede. Ciddi bir şekilde yine bu rakama yakın bir inşa hâlinde olan var ve lisans almış olup da bunların bir an önce yatırıma dönüşmesini istediğimiz bir süreç var. Peki, 4628 sayılı yasada yapacağımız değişikliklerle beraber, lisans aldıktan sonra bunların ilanihaye olmadığını, yatırım yapanların yanında olacağımızı ama yatırım yapmayıp da çantacılık niyeti olanlar varsa bunların da lisanslarını alacağımızı söyledik. En son yaptığımız bir toplantıda TEİAŞ'ın sistem iletim bağlantı görüşünü kısıtlıyoruz. Yani biz size -bu biraz yeni bir gelişme- lisans vermişiz, siz o lisansla beraber yatırım yapmaya niyetli olarak geldiniz ama yatırım yapmıyorsunuz. Ne kadar yapmıyorsunuz? Bir yıl, üç yıl, beş yıl yapmıyorsunuz, daha ne kadar yapmayacaksınız bilmiyoruz; böyle şey olmaz. Biz size orada bir rüzgâr santralini trafo merkezine bağlamak için bir iletim görüşü vermişiz, buna “sistem bağlantı görüşü” diyoruz, yani siz “Buradan elektrik üreteceğim ve bu trafoya da ileteceğim.” diyorsunuz, biz de size orayı rezerve ediyoruz ama siz bunu kullanmıyorsunuz. O zaman ne oluyor? Gerçek bir yatırımcı geliyor, diyor ki: “Ben buraya bağlanmak istiyorum.” Biz diyoruz ki: “Yok, hayır, burada rezerv var, buraya bağlanacak

yatırımcı var.” “Tamam, bağlansın o zaman.” E, bağlanmıyor. “Siz ne yapıyorsunuz?” Biz de elimiz kolumuz bağlı bekliyoruz. “Böyle olmaz.” dedik. Şimdi, kendilerini tekrar toplantıya çağırıp bir yazı ile kendilerini uyarıyoruz, bir süre veriyoruz ve diyoruz ki: “Bu süre içerisinde eğer siz gelip bu bağlantı görüşlerinizi karşılıklı imzalamazsanız, taahhüt altına girmezseniz arkadaşlar kusura bakmayın biz bir daha sizi buraya bağlamayız.” Belki lisansını iptal etmeyeceğiz hukuki hak olarak ama “Oraya bağlanamazsın.” diyeceğiz. Bu şu demek: “Çantacıysan ben senin işini zorlaştıırım arkadaş, gerçek yatırımcıysan kolaylaştıracam ama çantacıysan benden çekeceğin var.” diyoruz yatırımcıya açıkça.

Pompaj HES'lerle alakalı projeler gelmeye başladı. Özellikle İznik Gölü civarında projeler var, Van Gölü civarında projeler var. Bunların yapılıyor olması Türkiye için iyi bir kaynak. Geceleyin özellikle... Sistemi bilmeyen arkadaşlar için isterseniz kısaca söyleyeyim; bir nehir veya bir göl düşünün daha yüksek bir yerde, her tarafta bu coğrafya müsait olmayabiliyor, oraya geceleyin fiyatın ucuz olduğu zaman suyu bastığınız, gündüz de kullandığınız, daha pahalı olduğu zaman da sattığınız bir sistem var veya daha uygun bir şekilde o rezervuarın beslendiği bir kaynak olabiliyor, oradan elektrik elde edebiliyorsunuz. Bunların her birisi Türkiye'nin çeşitliliği ve zenginliği olacak. Biz yine bu projelere de sıcak baktığımızı bu vesileyle basın mensuplarımız da varken söylemiş olalım.

ALİ RIZA ALABOYUN (Aksaray) – Sayın Bakanım, güneşle ilgili de sormayı unuttum ben, en son durum nedir?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI TANER YILDIZ (Kayseri) – Güneşle de bu rüzgârda düşülen müracaat hatasına düşmemek açısından 600 megavatla kanunen sınırlandırdığımız ama o yapıldığı takdirde hemen ikinci adım olarak artıracığımız, bu miktarı artıracığımız bir sürece girdik ve güneş haritalarımızı yayınladık, hangi ilde ne kadar yatırım yapılabileceğini az çok tahminen ortaya koyduk, çünkü bunların tabiat varlıklarımızla, kültür varlıklarımızla, sit alanlarıyla, mera vasfını kaybetmemiş arazilerle, tarım arazileriyle, belli eğimi sağlamamış arazilerle çakışmaması gerekiyor, yani kırmızı alanlarla çakışmaması lazım. O yüzden, daha ihtiyatlı gidiyoruz ama ayağımızı daha sağlam yere basarak gidiyoruz. Ben inanıyorum ki 2013 yılında yerli yatırımlarla beraber güneş 600 megavata başlamış olur.

BAŞKAN – Sayın Safi, buyurun.

İSMAİL SAFİ (İstanbul) – Sayın Bakanım, özellikle sizin Bakanlığınız döneminde Karadeniz’de yoğun bir petrol ve doğal gaz arama çalışmaları yaptınız, sanırım yapılmaya da devam ediyor. Tabii bu noktada, bu aşamada hangi noktadayız? Yani, tabii, çok sağlıklı bilgiler açıkçası alamadık, yani aldığımız bilgiler biraz medya üzerinden olduğu için. Yani “Petrol yok gibi.” deniyor. Ben orada çalışmayı yürüten firmanın sahibiyle konuştuğum zaman o bana şunu söyledi: “Aslında Karadeniz’de gerçekten petrol var ama genelde Karadeniz’in dibi yanardağ ağzı olduğu için çok kalın

bir magma tabakası oluşmuş. Onu delmekte biraz problem çıkıyor.” diyor. Ama bunun dışında bizim bildiğimiz sadece Akçakoca’da doğal gaz bulundu ve işletmeye alındı. Yani, ben buradaki son durumu merak ediyorum.

Bir de yine söylenti şeklinde biraz geliyor bilgiler, buradaki Karadeniz’in 200 metre altında özellikle bu sülfür tabakasının enerji için de kullanılabileceği konusunda uzman bazı arkadaşlarla da görüşüyoruz, onlar çok önemsiyorlar bu konuyu fakat bu konuda bu sülfürün enerjiye çevrilmesinde ekonomik ve teknik olarak bir yeterlilik var mı? Bunu merak ediyorum. Sanırım bu nükleer soğutmada çok işe yaracaktı ilerde.

Bir de Sayın Bakanım, bu Doğu Akdeniz’de, şimdi Güney Kıbrıs’ın güney tarafına baktığımız zaman o tarafta İsrail’e kırk sene yetecek kadar doğal gaz yatağından bahsediliyor, işte Güney Kıbrıs’a otuz sene yetecek... Yani güney tarafta böyle bir çalışma yapılmış, petrol ve doğal gaz var. Kuzeyde durum ne? Yani bu konuda gerçekten sağlıklı bir bilgi gelmiyor. Bunun gelmemesinde bizim bu araştırma gemimiz Piri Reis’in, Piri Reis sanırım... Bu Piri Reis’i biz otuz senedir, yani Ege’de araştırmalarından ben hatırlıyorum. Bununla ilgili araştırma çalışmaları yapacak gemilerimiz yolda inşallah, bunu da ümitle bekliyoruz.

Saygılar sunuyorum.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI TANER YILDIZ (Kayseri) – Evet, ben isterseniz Piri Reis’ten başlayayım, sondan başlayarak... Şimdi onun görüntüsü bizi yanıltmasın. Tabii, iki boyutlu sismik arama yapabiliyor, üç boyutlu sismik arama yapmıyor ama siz kendisinden yapacağı görevin haricinde bir görev isterseniz tabii ki en son gelişmiş son teknolojik bir gemi değil o ama çok kahrımızı çekti işin açığı. Çok fazla vefa duygumuzu da kaybetmeden bunları söylemek isterim. Şimdi Gazprom güney akımındaki sismik aramalarda Piri Reis’i kiraladı, biliyor musunuz. Bu sefer çok anlamlı oluyor, Piri Reis gözümüzde çok büyüyor. Niye? İşte Gazprom kiraladı diye. Ekson Mobil kiraladı, yani o böyle işe yaramaz, kenarda duran bir gemi değil ki o Piri Reis. Şimdi, bugün F-16 uçaklarımız var Türkiye’nin, daha gelişmiş yok mu? Ee, var tabii ki, Türkiye de onları almaya kalkıyor değil mi? Yani çok dinamik bir sektördeyiz biz. Şimdi, gerek MTA gerekse TPAO bu denizlerimizin o karanlık kısmını aydınlatacak. İki ve üç boyutlu sismik aramaları yapabilecek kabiliyette, özellikle yerli... Yaklaşık 100 milyon euro civarında ona ödenek ayırdık ve MTA bunu yalnızca petrol açısından değil, yalnızca doğal gaz açısından değil, diğer zenginliklerimiz açısından da bu tespiti yapacaklar, maden kaynaklarımız açısından da tespiti yapacaklar. Dün yeni fay hatlarıyla ilgili bir haritamızı açıkladık, sekiz yıllık çalışmanın ürünü. Yani Türkiye’deki fay sayısı 150’den 326’ya çıktı ama yeni faylar çıkmadı, yeni faylar oluşmadı, mevcut fayları biz tespit etmiş olduk. Fay hatlarımızın sayısı artmadı, fay hatlarımızın bilinirliği arttı, görünürlüğü arttı; biz bunu tespit etmiş olduk. Bu bilgiler ancak nüfuz ederek olabiliyor. Bunun gibi denizde de yeni gemilerimizle beraber

bunlarla ilgili daha da yoğun bir bilgiye sahip olmuş olacağız ama Piri Reis çok iş yaptı, bunu özellikle söylemem lazım.

Doğu Akdeniz’de var mıdır bir şeyler? Vardır, yani eğer Shell inanmasaydı kalkıp da Antalya açıklarındaki doğal gaz rezerviyle alakalı tahmin ettiği sismikler üzerinde çalışma yapmaz ve bizle anlaşma yapmazdı. Karadeniz’le birleştirerek anlatayım, Karadeniz’de bir firma geliyor, 750 milyon dolarlık anlaşma yapıyor bizimle. Bir firmanın kaç milyar doları olursa olsun, bırakın 750 milyon dolarını 75 milyon dolarını bu işe vermez, yani 7,5 milyon dolarını bile vermez; inandığı ve ümit ettiği için veriyor. Anlaşmamız şu biliyorsunuz: Biz, “Burada, petrol bulursan yarı yarıya paylaşacağız. Bulamazsan masrafları sana ait, biz bundan sevinmeyiz ama 750 milyon dolar harcamış ve ülkene dönmüş olursun.” diyoruz. Keşke bulursa da biz de yarısını versek masrafların, amacımız bulmak. Ama biz buradan petrol bulamayabiliriz. Bunu platform girerken de söyledim, “Bu nasıl demec?” dediler. Biz gerçekçiyiz. Burada petrol varsa biz bunu buluruz, Karadeniz’de petrol yoksa biz bunu bulamayız; yani olmayan bir şeyi biz bulmayacağız, olan bir şeyi bulacağız. O yüzden, 13 kat artırdık arama faaliyetlerini son on yıl içerisinde, 100 milyon dolar civarında petrol arama faaliyetleri vardı Edirne’den Kars’a, Sinop’tan Hatay’a varıncaya kadar ama şimdi 1,3 milyar dolara çıkardık arama faaliyetlerini. Genel bütçeden almıyoruz, Hazine’den almıyoruz, kendi kazandığımız parayla bunların hepsini yapıyoruz. Yurt dışı operasyonlar, yurt içi operasyonlar ne kazandıysak bunları burada paylaşıyoruz.

Akçakoca’daki miktar ve Edirne’den, Trakya bölgesinden çıkartılan gaz miktarı tam zekât miktarı kadar, kırkta 1. Yani Türkiye yüzde 2,5’ünü yerli kaynaklardan, yüzde 97,5’ünü da ithal kaynaklardan elde ediyor. Daha fazlasını elde edebilir miyiz? Onun için uğraşıyoruz, daha fazlasını da inşallah elde etmiş oluruz ama çalışarak oluyor bunlar. Biz Türkiye’nin her tarafında bu arama... Yani sormadığınız şeyl gazları da dâhil olmak üzere, Amerika’da bu teknoloji geliştirildi, biz firmaları davet ettik, burada başladılar ve şimdi şeyl gazıyla alakalı da bir firma iki ayrı bölgede çalışıyor. Amacımız bu oranı yüzde 2,5’tan yüzde 25’e, 30’a, ne varsa işte gerçekçi rakamlarla da devam ederek artırmak istiyoruz. Hem Karadeniz’de hem de Akdeniz’de çalışmalarımız devam edecek.

İSMAİL SAFİ (İstanbul) – Sülfür tabakası?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI TANER YILDIZ (Kayseri) – Ha, sülfür tabakası önemli. Hidrojen sülfürle alakalı özellikle Romenlerin ciddi bir çalışması var. Maden Kanunu’nda yaptığımız değişiklikle... Onların bize söylediği, mesela Karadeniz’in tabanında 50 santimlik bir tabakanın olduğu söyleniyor, bu 50 santim toparlanacak. Şimdi bir yerde 5 metre bir yerde 5 santim değil, genelde böyle yüzeyde ve bu yüzeyin toparlanması farklı bir teknoloji gerektiriyor. Biz özel sektörden bu tür müracaatların yolunu açabilmek için Maden Kanunu’nda tanımlı olmayan bu hidrojen sülfürün toparlanması işini ve çıkartılma işini tanımlarına koyduk, şu ana kadar

yoktu bu. Yatırımcı bekliyoruz. Yani Türkiye’de bu teknoloji şu anda yok, varsa yurt dışından, uluslararası camiaya da söyledik, gittiğimiz toplantılarda anlatıyoruz; kârın bir kısmını paylaşmak, bölüşmek açısından, çünkü Türkiye’nin kaynağı bu nihayetinde, onu da makul oranda paylaşmak açısından çağrılarımızı yapıyoruz ve devam edeceğiz.

BAŞKAN – Sayın Atıcı, buyurun.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Sayın Bakan, yakın zamanda Akdeniz’de bir deprem oldu, bu deprem de hem Akkuyu’da hem de Mersin’de çok net bir şekilde hissedildi. Biz ana muhalefet partisi olarak uzunca bir süredir Akkuyu’da yapılması planlanan çalışmaları yürüten santralle ilgili eleştirilerimizi yapıyoruz, görevimiz olan uyarı görevini yerine getiriyoruz ama gördüm ki doğa da uyarı görevini yerine getirdi, küçük çaplı bir deprem oldu, büyüktü ama hissedilen küçüktü. Umarım, bu kez doğanın dilini daha iyi yorumlayabilirsiniz. Az önce sizin de söylediğiniz gibi yüzlerce yeni fay hattı şaşırtıcı şekilde ortaya çıkıyor, depremle ilgilenen insanlar, öğretim üyeleri hayretler içerisinde, “A, biz bunu niye hiç tespit etmedik, nereden çıktı bu?” diyorlar. Yani Ecemiş fay hattı zaten biliyor, sadece 25 kilometre uzağında; bunu siz de çok iyi biliyorsunuz ama bunu dikkate alacağınızı umuyorum.

Uzunca bir süredir konuşuyorsunuz, bir cümle çok önemli ve dikkatimi çekti, üç kelimelik: “Ne yaptığımızı biliyoruz.” Güzel bir söylem. Ne yaptığını bilmeyen hükûmet ben hiç tarihte okumadım, kısa yaşantımda da görmedim. Tarihe baktığımız zaman da ne yaptığını bilen ya da ne yaptığını bildiğini zanneden idareciler tarafından dünya hep felaketlere sürüklenmiştir. Ne yaptığını bilmek güzel ama tehlikeli bir söylem olabilir, “Ne yaptığımızı biliyorum.” demek bir inadı doğurabilir. Ben Akkuyu’da böyle bir inadın olduğunu hissediyorum özellikle Sayın Başbakanın söylemlerinden. “Her ne olursa olsun buraya bu yapılacak.” söylemleri orada yaşayan yöre halkı olarak gerçekten bizi ürkütüyor. Nükleerden güzel enerji elde ediliyor, kullanılıyor ama bunun daha sonraki sonuçlarını biz toplumu yöneten, yönlendiren, aydın olmaya çalışan ve bu görevi üstlenen insanlar olarak görmek zorundayız, sadece mevcut enerji açığımızı değil nereden ne elde ettiğimizi ve bunun ilerideki sonuçlarını da değerlendirmek zorundayız. Bunun için uzağa gitmeye gerek yok, Çernobil’e bakabilirsiniz veyahut da Hiroşima’ya bakabilirsiniz. Nükleerin etkilerini çok uzun uzun anlatmayacağım ama burada yaşayan insanlar gerçekten panik hâlde. Sadece size oy vermeyenler değil size oy verenler de panik hâlde, sizin gibi düşünenler, dünyaya sizin pencerenizden bakan insanlarımız da gerçekten panik hâlde burada yapılacak olan nükleer santralı hayretle izliyorlar ve geleceklerine sahip çıkmaya çalışıyorlar tıpkı HES’lerde olduğu gibi. O gösterdiğiniz tabloda yargının iptal ettiği projeler halkın bizzat kendisinin sahip çıktığı, suyuna sahip çıktığı projelerdir, toprağın mineral yapısını değiştiren, ileride ürün alınmasını engelleyecek... Üç kuşak, beş kuşak sonrasında ne siz ne biz olmayacağız ama oranın halkı bu arazilerin üç beş kuşak sonra torunlarına kalacağını

biliyorlar ve bunun için bu mücadeleyi veriyorlar. Bunların hiçbirisi vatan haini değil. Bunlar bu engellemelerin bize birtakım maliyetleri olacağını biliyorlar ama daha uzun vadede bu eylemlerin ya da bu uğraşların ülkemizin yararına olduğunu biliyorlar. O yüzden ileride sizin “Pardon.” demeniz hiçbir şeyi değiştirmeyecek. Gerek nükleerde gerek HES’lerde “Pardon.” deme zamanı şimdidir, bu da büyüklüktür.

Güneş enerjisinden biraz bahsettiniz ama siz de çok iyi biliyorsunuz ki, güneş enerjisinin maliyetleri eksponansiyel olarak düşüyor, çok ciddi düşüşler yaşıyoruz. Almanya bunu gördü, Libya’ya yanılmıyorsa on iki tane güneş santrali kurmak üzere çalışmalar yapıyor. Enerji elde ettiğiniz alan çok daralıyor, yani “O verimli topraklara kuramıyoruz.” demiştiniz bir konuşmanızda, doğru. Ama enerjiyi konsantre edeceğiniz alan çok çok küçülüyor, güneş enerjisini depolama olanakları çok çok artıyor. Yani insanlar bu konuda çok ciddi çalışıyorlar. Siz nükleer santrali bitirdiğinizde büyük ihtimalle bütün dünya artık güneş enerjisini çok küçük alanlardan elde edip, depolayıp kullanıyor hâle gelecekler. Onun için, şu anda “Pardon.” deme zamanıdır. Bu da kötü bir şey değildir. “Evet, biz güneşi gördük, nükleerden vazgeçtik.” demek bir bilimin gereğidir, aklın gereğidir. Bu inattan da bir an önce vazgeçmenizi ısrarla öneriyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Son iki sözü Sayın Edipoğlu ve Sayın Karal’a veriyorum.

Sayın Edipoğlu, buyurun.

MEHMET ALİ EDİPOĞLU (Hatay) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Konuşulmadığı için ben de biraz petrokokla ilgili soru sormak istiyorum Sayın Bakanım.

Sayın Bakanım, Türkiye’de yerli petrokok üretimi şu an için yok, ithal edilen petrokoklar da bazı yasal nedenlerle enerji kullanımında yasaklanmış durumda, sadece çimento ve bildiğim kadarıyla kireç sanayisinde yakıt olarak kullanılabilir. Petrokok, bildiğimiz gibi rafinerilerdeki ham petrolün son atık ürünü olan ziftin parçalanmasıyla elde edilen, içinde ağır metaller içeren, sağlık için son derece zararlı bir yakıt. Şimdi, İzmir Aliğa’da bir yabancı şirketin kurmakta olduğu bir rafineride ilk defa Türkiye’de yerli petrokok üretileceğini duyuyoruz ve bu yerli petrokokun yine aynı şirkete ait yakınında kurdukları termik santralde kömürle karıştırılarak yakıt olarak kullanılacağı, enerji üretiminde yakıt olarak kullanılacağı da basında yer almaya başladı. Bu konuda bir izin verdiniz mi? Yerli petrokoka böyle bir izin verilir ise ithal edilen petrokokların yine değişik alanlarda insan sağlığına zararlı alanlarda da kullanılmasının önüne nasıl geçeceksiniz? Daha sonra bu termik santralde yakılacak petrokokların zararları küllerinin depolamasını nasıl denetleyeceksiniz? Daha özetle de Türkiye’de petrokok kullanımının yaygınlaşmasının zararlarının denetimiyle ilgili yasal düzenlemeniz var mı?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Karal, buyurun.

HASAN KARAL (Rize) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, hoş geldiniz. Verdiğiniz bilgilerden dolayı çok teşekkür ediyoruz, bugün gerçekten önemli şeyler öğrendik.

Ben bir soru sormak istiyorum, o da şu: HES'lerden bahsederken bir de mikro HES çalışmaları olduğunu biliyorum. Mikro HES özellikle bizim bölgemizi çok yakinen ilgilendiriyor. Bu konularda hangi aşamaya geldik, mikro HES'le alakalı şu anda bir eylem planınız var mı? Bunu öğrenmek istiyorum, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI TANER YILDIZ (Kayseri) – Üç değerli milletvekilimize de teşekkür ediyorum. Bütün sorular, tavsiyeler bu ülkenin tabii ki kalkınmasına ama doğru kalkınmasına olan katkı gerekçesiyle sorulmuş ve tavsiye edilmiş gerekçelerdir. O yüzden bütün arkadaşlarımıza teşekkür ediyoruz.

Şimdi Sayın Atıcı, tabii, diri fay haritamızı, özellikle bunu yapmakla görevli kurum MTA ve 1992 yılında yapılmış haritalar güncellendi. İyi bir çalışma çıkarttı arkadaşlar. Bundan sonra yeni fay hatları bulunabilir mi? Belki bulunabilir. Olmuş, yerinde olan fay hatları tespit edilebilir mi? Daha doğru cümle bu olacak. Evet, tespit edilebilir. Denizlerdeki çalışmamız özellikle devam edecek.

Şimdi “Ne yaptığımızı biliyoruz.” derken biraz böyle ezbere bir cümlenin dışında birçok detaylarının hesabını verebilecek tarzda bunu söyledim. Enerji sektöründe yirmi sekiz tane genel müdürlük var, belki elli beş - altmış tane ayrı konu başlığı var; her birisinde doğruyu tespit etmek, uygulayabilmek tabii ki kolay değil ama şu anda Enerji Bakanlığının bu manada bilgi eksikliği pek yok, eylem eksikliğini gidermeye çalışıyor. Nedir o eylem eksikliği? İşte yerli kömürden daha çok yararlanmak lazım. Ama enerji kalemını irdelerken, incelerken başta bir kere şunu söylememiz lazım: Enerji doğayla, tabiatla oynadığınız bir kalem. Eğer biz bununla oynamayacaksak ve bunu hiç yapmayacaksak bir problem yok, otururuz, çayımızı kahvemizi içeriz, “Elektrik varsa var, yoksa yok.” deriz. Şimdi bunu ajite etmek için söylemiyorum, yani her bir enerji üretimi kaleminin şu anda bize piyasada karşılığı var ve karşı çıkışlar da var. Kısaca örnek vereyim: Nükleer zaten patlar, ondan dolayı yapmamak lazım. “Rüzgâr santralleri kuşları öldürüyor.” diyorlar. HES'ler nehirler bir vücudun damarları gibi, bunu bana geldi bir sivil toplum örgütünün başkanı anlattı; “Hiçbir damarla oynayamazsınız.” dedi. “Hiç mi HES yapmayalım?” “Hiçbir HES yapmamanız lazım.” dedi. Güzel, ondan da vazgeçtik. Jeotermal zaten yer altı yapısını bozuyor, oraya hiç dokunmamak lazım. Güneş, mera vafını kaybetmemiş tarım arazilerini mahvediyor, hayvancılığımıza zarar veriyor, büyük alanlar kapladığı için işte onu yapamıyoruz; haydi ondan da vazgeçtik. Işınlarla alakalı bazı karşı çıkışlar var. Doğal gaz ithal ediliyor, zaten onu da yapmamak lazım; ona da eyvallah. Ee, petrol; onun da işte

yüzde 92'sini ithal ediyoruz. Kömür kirletiyor, onu da yapamayız. Şimdi ben o arkadaşşa dedim ki: "Bizim ne yapmamız lazım?" "Ben o kısmını bilmem arkadaş." dedi. "Tamam da müsaade edersen onu biz biliyoruz." dedik.

Şimdi, en temiz hava, coğrafyanın hiçbir tarafıyla oynanmamış hava ve yerdir. HES'ler için de aynı şeyi söyleyebiliriz. Yani vahşi orman şeklinde bugün gelişen yerler var ve koruma alanı altında. Bu bir tercihtir, bu yapılabilir. Şu anda dünya nüfusu 6,5 milyardan 7 milyara çıktı, 2030 yılında da, hatta 2050 yılına kadar da 9,5 milyar olacağı söyleniyor. Şu anda elektrikle tanışmamış 1,4 milyar insan var. Bunları de bir hayat tarzı. Her ne kadar doğru bulmuyor olsak da, biz şu anda iletişimin her türlü gereçlerini kullanıyor olsak da, telekomünikasyonun, İnternet'in, her türlü sosyal paylaşım sitelerinin her birini daha ileride kendimize hak görüyor olsak da bugün elektrikle tanışmamış insanlar var. Böyle bir hayat tarzı tercih edilebilir, ben buna saygı duyarım ama Türkiye böyle bir ülke değil. Türkiye büyüyor ve bu büyümesini karşılayacak enerji yapılanmasını sağlamak zorunda. Şimdi, bir kere burada mutabıksak diğerleri kolay ama burada mutabık değilsek diğerlerini konuşmak çok anlamlı olmaz; mutabıkız.

İkinci maddeye geçelim. CHP'nin de, MHP'nin de, bütün partilerimizin de hemen hemen nükleer güç santralleriyle alakalı olumlu siyasi tercihleri var ve bunları yayınladılar. Bakın partilerin tüzüklerinde de, bildirgelerinde de bunlar var; siyasi programlarına bakın AK PARTİ'nin de, MHP'nin de, CHP'nin de var, BDP'nin programında olup olmadığını bilmiyorum, bilen arkadaşımız varsa takviye edebilir bilgimi. Şimdi, böyle bir durumda bunda da mutabıkız, yani nükleer santral yapmak lazım mı?

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Değil.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI TANER YILDIZ (Kayseri) – Peki, ne yapmamız lazım?

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Nükleer enerjiye, nükleer teknolojiye biz karşı olmadığımız programımızda yazılıdır Sayın Bakan. Nükleer teknoloji tıpta da kullanılır, birçok alanda da kullanılır ama nükleer enerji konusunu ayrı bir şey olarak değerlendirmek lazım.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI TANER YILDIZ (Kayseri) – Şimdi, bakın, nükleer teknoloji dediğimiz husus tıpta kullanılan...

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Şöyle yapalım, sözünüzü kesmiş gibi oldum ama Komisyonun zamanını almamak adına, demin söylediğiniz örnekle bizim uzaktan yakından alakamız yok; yani "Ne yaparsanız yapın." Değil, önerilerimiz var.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI TANER YILDIZ (Kayseri) – Tamam.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Zaman zaman Genel Kuruldaki ve komisyonlardaki konuşmalarımızda da bunu dile getiriyoruz, yani “Ben gerisine karışmam.” demez Cumhuriyet Halk Partisi, önerileri var, geleceğe dönük nereden ne elde edileceği konusunda önerilerimiz var.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI TANER YILDIZ (Kayseri) – Bakın, ben onları inceliyorum ve Türkiye'nin...

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Onun için, boş konuştuğumuzu...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI TANER YILDIZ (Kayseri) – Estağfurullah, yok, hayır; öyle bir ithamda bulunmam.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Boş konuştuğumuz algılanmasın.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI TANER YILDIZ (Kayseri) – Yok, öyle bir ithamda bulunmam, yalnız şunu söylemek zorundayım: O önerileri incelediğimizde Türkiye'nin büyüme hızını karşılamıyor. Bakın, bunları rakamlarla teyit edebiliriz, yani bunu genel cümlelerle değil, rakamlarla söyleyebiliriz. Şimdi çok önemli bir nokta söyleyeceğim: Nükleer teknoloji kısmını, tıpta kullanılan kısmını... İnşallah, hep beraber bu Komisyonu da davet ederek söylüyorum, proton hızlandırıcısı ünitesi açtık Kızılcahamam yolunda, buraya 20 kilometre. Dünyada 500 tane var bundan ama bu büyüklükte 20 tane var dünyada. Yani en gelişmişini, son teknolojiyle beraber yaptık. Buraya toplam ayırdığımız para 45 milyon dolar. Yani bu, Türkiye'nin gelişmesiyle, nükleer programla mütenasip olmayan, tek başına mütenasip olmayan bir rakamdır; çok önemli bir merkezdir orası, şu anda Türkiye'nin ve Avrupa'nın önemli merkezlerinden biri hâlinde. Sayın Başbakanımızla geçen ay açılışını yaptık ama bu bizim nükleer programın bir parçası. Yalnızca onunla yetinirsek bu çok çok küçük bir şey olur. Yani, Türkiye gerçekten on yıl öncesine göre çok ciddi atılımlar da yaptı.

Peki, panik mi yapmak lazım nükleer santrallerle alakalı, inat mı etmek lazım? Bence doğruyu yapmak lazım. Doğru şu: Dünyada 442 tane santral var işletmede ve bunlar 14.400 yıl yaşamışlar. Yani, her birini arka arkaya böyle zinciri koyduk, yıllara sari yaparsak tek santral 14.400 yıl yaşamış, yani bu kadarlık nükleer hayat sürmüşler. 3 tane büyük kaza olmuş. 2'si operasyonel kazalar bunların, yani işletme hatalarıyla yapılan kazalar. Çernobil olduktan sonra dünyada 144 tane yeni santral kuruldu, 1986. Fukuşima'dan sonra 63 tane nükleer santral inşasına devam ediyor. Şimdi, kim panik yapıyor bir bakmamız lazım. Japonya “Ben bu nükleer santralleri durduruyorum.” dedi. Arkadaşlarımız hatırlarlar, ben basına da açıklama yaptım “Japonya nükleer santrallerini durduramaz.” diye. Bana “Adamın bakanı açıklıyor, sana ne oluyor kardeşim?” dediler. Ben dedim ki: “Ben ülkeyi de tanıyorum, gelişmişliği de tanıyorum.” Nükleer santrallerden 54 tanesini tekrar rehabilite etmek üzere, güvenilirlik testlerini artırmak üzere durdurdular, aylık 2 milyar dolar artı yakıt almak zorunda kaldılar LNG ve diğerleri. Paranız vardır alırsınız, 22 milyar dolar da alırsınız ama film öyle devam etmedi, tekrar alma kararını açıkladılar. Çünkü bu kolay bırakılacak bir konu değil, yalnızca enerji

mesesi de değil. Hiç dikkatinizi eker mi 442 santralin yarısı  ülkede bulunuyor: Amerika Birleşik Devletleri, Japonya ve Fransa. Gayrisafi yurt içi hasıllarına bakın, gelişmişlik düzeylerine bakın, sanayileşmelerine bakın. Yani bu sırf elektrik elde etmeyle alakalı değil. şimdi, direklerle alakalı, RES'lerin durdurulmasıyla alakalı kararlar var elimizde "Buraya yanlış diktin, işte o kuşa mni oldu, bilmem tarlaya şöyle oldu." diye. Akkuyu'ya kurulacak nükleer santral 11 bin adet direğe karşılık gelen bir şeydir, 11 bin adet direk Türkiye'deki kurulu... şimdi, her bir yatırımın dediğim gibi komplikasyonları olabilir ama doğal gaz ithalatını önleyecek bir işlemdir ve aldığımız fiyat eskale edilmeyecek ve 2035 yılına kadar sabit, bugüne indirgenmiş değeri 6,40 dolar senttir. Biz güneşi 13,3'ten anlaştık. Biz buna rağmen, güneşin, rzgrın desteklenmesi lazım geldiğine inanıyoruz, yani bunlara bilerek inanıyoruz çünkü bunlar yerli kaynaklar. Olabildiğince rüzgâr yapalım, olabildiğince güneş yapalım. Ama bakın, şimdi, güneş yatırımlarına başladığımızda bizim vatandaşımız CHP, MHP, AK PARTİ ayırt etmeden bazı yerlerde itiraz edecekler. Bak, benim tarlamı mahvettin diye. Biz bütün bu kırmızı alanları ayıklaya ayıklaya sonuçta böyle çıplak bir arazi bulmamız lazım ki orada güneş tarlaları yapabilelim. Ama benim sorum şu: Niçin dünya koruma alanına alınan Fransa'daki bin kilometre uzunluğundaki Louvre Nehri üzerinde on dört tane nükleer santral kurulmuştur ve oradan avlanan balık evlerde yenmektedir, turistler oraya gelmektedir, onlara niçin bir şey olmamaktadır da bize bir şey olmaktadır? Ben bunda bir sıkıntı yaşıyorum. Niçin...

AYTUğ ATICI (Mersin) – Sayın Bakan, orada da olabilir, bir depreme bakar.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANİ TANER YILDIZ (Kayseri) – Bakın, depreme geleceğim, nükleer santrallerle deprem korelasyonu çok incelenen, çok üzerinde çalışma yapılan bir konudur. Her tehdidin fırsatları var, dedim. Çernobil tehdidi dünya için ciddi bir tehdit olmuştur ama güvenlik sistemlerine harcanan para 2 katına çıkmıştır nükleer güç santrallerinde. Nükleer güç santralleri eskisinden daha da güçlüdür.

Basın mensubu var mı aramızda arkadaşlar?

BAşKAN – şu anda yok Sayın Bakan.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANİ TANER YILDIZ (Kayseri) – şimdi o zaman bir şey söyleyeyim: Fukuşima kazadan bir ay önce, kırk yıllık ömrünü doldurmuş ve kapatılmasıyla alakalı karar alınmışken kapatılmayan bir santraldir. Dünyada 26 tane... Bunu Japon Hkmeti açısından basınla beraber paylaşmak istemediğim için dedim, yoksa bu gerçek değişmeyen bir gerçektir. Dünyada 26 tane yaşını doldurmuş, kırk yaşını doldurmuş santral vardır. Bunların kapatılması ama behemehal kapatılması şarttır. şimdi bu santrallerin kapatılacağını söylemek nükleer santrallerden vazgeçmek olarak tercüme edildi dünyada, yanlış olan budur. Almanya'nın yaptığı da budur, İsviçre'nin yaptığı da budur. Ben ironik bir cevap verdim, bir kısım yerlerde manşete taşındı: "Biz de nükleer santrallerimizi 2071 yılında kapatmayı düşünüyoruz." dedim çünkü bizimkinin de

ömrü o zaman doluyor. 2031 yılında kapatacağını söylüyor İsviçre, “Ben vazgeçeceğim bunlardan.” diyor. Bir dakika kardeşim niye zararlıysa hemen vazgeçmiyorsun? Çıkarttırdım ki tablo açık, 2031 yılında kırk yaşını dolduruyor santral. Şimdi böyle bir iç politikayı yönetmek adına, uluslararası arenada böyle bir, tabirimi mazur görün, dürüst olmayan yaklaşımı biz tutmuyoruz, tasvip etmiyoruz. Şimdi Almanya’da 15 milyar dolarlık dava açıldı, RWE gibi, E.ON gibi BVSA firmalar dava açtılar “Sen benim önceden belirlediğim politikaları bozdun ve benim elimde bunlar kaldı.” diye. Almanya ne yapıyor şu anda biliyor musunuz, ne hazırlığı yapıyor? Çekoslovakya’dan ve hemen sınırındaki Fransa’dan yine nükleer santrallerin ürettiği elektriği almak istiyor. Şimdi sırf iç politikayı yönetmek adına bunlar yapılmaz.

Ben şunu gördüm kısa siyasi hayatımda, iddialı da değilim siyasette: Doğru yaptığınız kadar güçleniyorsunuz, yanlış yaptığınız kadar zayıflıyorsunuz. Bunun istisnası olan Churchill dâhil hiç kimse olmamış. Biz doğru yapmak zorundayız Türkiye’de. Kayseri’ye bir traktör fabrikası kuruldu, sanayi 3 katına çıktı, perçin yaptı, cıvata yaptı, yok bilmem 5 bin tane parçası var. Geçen Hyundai’yi geziyoruz Güney Kore’de sordum CEO’suna “10.100 parçadan oluşun bu Hyundai.” dedi. Arkadaşlar, nükleer güç santrallerinde 515 bin adet parça var. Bunları bizim sanayicimizin ürettiğini bir düşünsenize, yani sanayinin hangi noktaya geleceğini? Güney Kore 71 yılında iğneden ipliğe varıncaya kadar hepsini ithal etti ve dediler ki : “Bu 100 lira kardeşim alıyorsan al.”, “Kabul ettim.” dedi 100 liradan aldı. Şimdi yüzde 100’ünü kendisi yapıyor. Şunun çapının yaklaşık 56 milim olduğunu kabul edelim, 56’lık nervürlü demir vardır, görenler bilirler, nervürlü dediğimiz kenarı tırtıklı gibi, inşaat demiri ama çapı 56 milim, aynen şu kadar. Bu “cover” dediğimiz asıl kabı, nükleerin beton kabında bu demirler kullanılır, 56’lık nervürlü demir. Şimdi, bizim yeni kurulan demir çelik fabrikalarına soruyorum: “Yapabilir misiniz?” diyorum, “Biz yapabiliriz de şu anda kullanılmıyor ki Türkiye’de, ben niçin imal edeyim?” diyor. “Peki, nükleer santrallerde biz kullanacağız.” , “Hemen imalata yarın başlayayım.” dedi. Bunlar birbiriyle örtüşecek, sanayide bu ürünler birbiriyle örtüşecek. Ben Güney Kore’ye sordum, 27’nci santrallerini yapıyorlar, “Ne zaman bu nervürlü demiri ürettiniz?” dedim, demir içlerinde teknolojiye en uzak olan şeylerden bir tanesi, “Biz bunu daha sekiz yıl önce üretmeye başladık.” dedi. O yüzden arkadaşlar, bu Türkiye’nin sanayisini ciddi oranda artıracak.

Tabii, halkımız suyuna sahip çıkıyor. Biz o suyu içmiyoruz, o su yine aynen orada akacak ancak dizaynla alakalı hatalar varsa DSI’yle biz bunları konuşuyoruz. Yani Iğdır’da şimdi Vekilimizin bahsettiği projeyi de aynı şekilde Sefaköy’ü inceleyeceğiz. Sulama payı... Tabii ki ne diye ben oradaki çiftçimizi sulama suyunu alayım da orada kullanayım? Bunların her birinin çözümü var normalde.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Bir tek nükleerin yok.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI TANER YILDIZ (Kayseri) – Bakın, nükleer...

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Nükleer deki bir patlama ya da bir risk geri dönüşümü olmayan... Hepsinin geri dönüşümü var, bir tek nükleerin yok.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI TANER YILDIZ (Kayseri) – Japonya'daki Fukuşima kazasının sonuçları, yani tehlikeli nokta depremden dolayı olmamıştır, çok enteresan bir şey.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Deprem bir risk, terör atağı olur, deprem olur.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI TANER YILDIZ (Kayseri) – Kaşivazaki santrali dünyanın en büyük santralidir ve ben o santrali gezme imkânına sahip oldum, hepsi 5 kilometre kare alanda, 7 bin megavatlık bir santral. Tepeye çıktık santrali izliyoruz, hepsi 3-4 kilometre önümüzde oluyor. Birisi Japonya'nın batısına, birisi okyanusa açık bunların, yerleri tam birbirine zıt, Fukuşima okyanusa açık. Dalgalara baktım, Japon yetkiliye dedim ki: "Arkadaşlar burada tsunamiden hiç endişe etmiyor musunuz?" dedim. "Siz tsunami üzerine eğitim mi yaptınız." dedi, "Yok, ben tsunami görmedim de, bilmiyorum da ama ben buradaki dalgaların boyunu tsunami açısından çok riskli görüyorum." dedim, "Her birini yaptık." dediler. Bakın, yalnızca soğutma suyu borusunun dalgalarla kesilmesinden dolayı oluşmuştur, rapor açıklanacak. Yani, konuştuklarımızla, hâlbuki soğutma suyu normal çalışsa, devam etse herhangi bir sıkıntı yok yine, depremden dolayı yıkılan bir yer yok orada. Depreme karşı en dayanıklı binalar nükleer santraller. Şimdi, biz dizayn yapıyoruz Akkuyu'da. Allah vermesin Türkiye'deki deprem büyüklüğü 7,6 civarındadır şu ana kadar tespit edilmiş. Biz 9 civarında büyüklüğe dayanacak bir bina yapacağız oraya. Arkadaşlar diyorlar ki: "Böyle bir kayıt yok." "Olsun, 9 büyüklüğündekine dayansın." diyorum. En muhkem şekilde bina yapacağız. Allah'ın izniyle orada depremden dolayı bir sıkıntı olmaz ama her işletmenin kendine has riski var. Şimdi, bilimsel gerçekler, yani çok ironik oluyor, işte evde kaza yapma ihtimaliniz Amerika'da bir üniversitedeki... Bakın gülüyoruz değil mi buna?

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Ama bunu söylemeyin Sayın Bakan, bu nesilden nesle aktarılıyor.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI TANER YILDIZ (Kayseri) – Söyleyeceğim.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – DNA'm bozulunca benim yedi sülalem kanser oluyor.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI TANER YILDIZ (Kayseri) – Şöyle söyleyeceğim bunu, bakın...

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Tüp gaz patladığı zaman ben ölürüm, biter gider.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI TANER YILDIZ (Kayseri) – Söyleyeceğim şu: Bilimsel çalışmalarla ve araştırma enstitüsünün sonuçlarını rapor olarak sunabilirim ben size, İngilizcesini de, Türkçesini de. Bakın, bir insanın evde kaza yapma ihtimali trafikte araçta kaza yapma ihtimalinden daha yüksek. Şimdi, ben mantığıma baktığımda, "Yok, hayır, bu böyle olmaz, adam evde

oturduğu yerde nasıl kaza yapsın kardeşim.” diyorum. Bilimsel gerçek bu, rakamlarla çıkartılmış durumda. Nükleer kazalardan bir insanın ölme ihtimali, zarar görme ihtimali ve nesillere aktarılan o kanser ihtimalleri de dâhil yıldırımdan ölme ihtimalinin beşte 1’i kadar. Şimdi, bu salonda bulunan arkadaşlardan yıldırımdan hiç akrabası, yakını ölen kimse var mı? Yoktur.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Yıldırım doğal afet, biz bu afeti kendiniz yaratıyorsunuz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI TANER YILDIZ (Kayseri) – Ama bakın, yıldırım çok uzak bir ihtimal görünüyor bize değil mi? Bu nükleer daha uzak bir ihtimaldir, yani bu bilimsel verilerle konuşuyoruz bunu.

Ben sözlerimi çok uzatmadan diğer konulara da hemen kısaca değineyim.

Sayın Edipoğlu’ nun petrokok konusu önemli. Petrokok bizim yerli ve kalorifik değeri düşük olan kömürlerin kalorifik değerinin ortalamasını, averajını artırmak için yapılan bir katkıdır. İthal ediliyor, aynen dediğiniz gibi çimento fabrikalarında, kireç fabrikalarında kullanılıyor. Tabii onlar baca gazı filtreleri ve teknolojik bir kısım prosesten geçtiği için de zararlı olmaktan çıkartılıyor. Bunun yerli imal edilecek olması, yani gerek PETKİM’in gerek TÜPRAŞ’ın yapacağı tevzi yatırımlarla beraber bunların yerli kaynaklar hâline getiriliyor olması yanlış bir şey değil, ithalatımızı keseriz falan ama bunların denetimlerinin yapılması çok önemli. Bunu Çevre Bakanlığımız yapıyor.

Ben, bizzat Yatağan santraline kontrole gittiğimde gördüm, ben daha fazla elektrik üretilmesini isterim değil mi? 226 megavatlık santral 165 megavatla çalışıyor, “Niçin düşük çalıştırıyorsunuz?” dedim, “Gelen kömürün kalitesine göre biz baca gazı analizlerinden çıkan temiz havayı kontrol ediyoruz, speklere uymuyorsa üretimi düşürüyoruz.” dediler. Şimdi ben Enerji Bakanı olarak daha az üretilmesine göz yumuyorum. Ben Enerji Bakanı olarak, Trakya’daki milletvekillerimiz o bölge milletvekilleri daha iyi bilir, Ergene Havzası’nda 510 milyon ton kömür var, tespit edilmiş rezerv var; şu anda o 510 milyon tonun 5 kilosuna dokunmuyoruz bu manada, niçin? Çevre hassasiyetinden dolayı. 50 milyar dolar yatıyor orada, tespit edilmiş rezerv bu; geldi, gidiyor, hopladı, zıpladı yok yani tespit edilmiş rezerv. Şimdi bizim ona bir çözüm bulmamız lazım Türkiye’nin yalnızca enerjisi olarak değil, kaynağı olarak baktığımızda da. Şimdi biz çevre hassasiyetlerine, Çevre Bakanlığı da bizim hassasiyetlerimize dikkat ederek bütün bu çalışmaları götürüyoruz. Ben, Çevre Bakanımızla da, Orman ve Su İşleri Bakanımızla da bu manada çok uyumlu çalışıyorum; hamdolsun bütün ekibimiz öyle. Hatta ileri bir uygulama yaptık, müsteşar yardımcılarımızı değiştirdik üç aylığına, yani Çevre Bakanlığı ile Enerji Bakanlığını değiştirdik, birbiriyle empati yapsın, birbirini anlayabilsinler diye. Zararlı küllere de, hepsine de zararlı hâle gelmeyecek yapıyı kurgulayarak bunları yapmamız lazım.

Sayın Karal, mikro HES’lerle alakalı oradaki havza düzenlemelerini yapıyoruz, bunu da Orman ve Su İşleri Bakanlığımız yine aynı şekilde yapıyor. Biz orada üç havzada durdurulan yirmi

bire yakın mikro HES'imizi biliyoruz. Küçük ve lisansa tabi olmayanları kastederseniz eğer, 500 kilovat ve altındakilerin yönetmelikleri de onların çıkıyor ve düzenleniyor; onlardan da bütün vatandaşlarımız yararlanabilecekler. Önündeki akan dereeden, işte nehirden rahatlıkla lisansa tabi olmadan ürettiği elektriği kendi mahallesinde, kendi evinde kullanabilecek.

HASAN KARAL (Rize) – Şu anda yapılanlar var Sayın Bakanım.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI TANER YILDIZ (Kayseri) – Var, çok da destekliyoruz, faydalı bir şey.

HASAN KARAL (Rize) – Bunun herhâlde yönetmeliklerinin çıkmasını bekleyeceğiz değil mi?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI TANER YILDIZ (Kayseri) – Evet, aynen; o da çıkmak üzere.

Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; ben teşekkür ediyorum. İnşallah cevaplarla sizleri yormamışızdır.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, çok teşekkür ediyoruz. Gerçekten kıymetli zamanınızı Komisyonumuza ayırdınız, bütün üyelerimizin sorduğu son derece detaylı sorulara içtenlikle, çok kapsamlı bir şekilde cevap verdiniz, çok yararlı oldu; gerçekten müteşekkirimiz, çok teşekkür ediyoruz.

Gündemin 1'inci maddesi üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Tasarının maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının maddelerini okutuyorum:

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE AZERBAYCAN CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ARASINDA TÜRKİYE CUMHURİYETİNE DOĞAL GAZ SATIŞINA VE AZERBAYCAN CUMHURİYETİ KAYNAKLI DOĞAL GAZIN TÜRKİYE CUMHURİYETİ TOPRAKLARI ÜZERİNDEN TRANSİT GEÇİŞİNE VE DOĞAL GAZIN TÜRKİYE CUMHURİYETİ TOPRAKLARI ÜZERİNDEN TAŞINMASI İÇİN MÜNHASIR BORU HATTININ GELİŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN ANLAŞMANIN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞU HAKKINDA KANUN TASARISI

MADDE 1- (1) 25 Ekim 2011 tarihinde İzmir’de imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Türkiye Cumhuriyeti’ne Doğal Gaz Satışına ve Azerbaycan Cumhuriyeti Kaynaklı Doğal Gazın Türkiye Cumhuriyeti Toprakları Üzerinden Transit Geçişine ve Doğal Gazın Türkiye Cumhuriyeti Toprakları Üzerinden Taşınması İçin Münhasır Boru Hattının Geliştirilmesine İlişkin Anlaşma”nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Edilmiştir.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Edilmiştir.

MADDE 3– (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Edilmiştir.

Tasarının tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışışleri Komisyonu Başkanlığına

Görüşölmekte olan (1/615) esas numaralı Kanun Tasarısı'nın Komisyon raporu üzerinde Ankara Milletvekili Emrullah İşler ve İstanbul Milletvekili İsmail Safi'nin özel sözcöler olarak atanmasını arz ve teklif ederim.

Volkan Bozkır

İstanbul

Dışışleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gündemin 2'nci maddesine geçiyoruz.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Ve Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Azerbaycan Cumhuriyeti Kaynaklı Ve Azerbaycan Cumhuriyetinden Transit Geçen Doğalgazın Türkiye Cumhuriyeti Toprakları Üzerinden Taşınması İçin Münhasır Boru Hattı Geliştirilmesine İlişkin Mutabakat Zaptının Onaylanması Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı.

Söz almak isteyen üye olmadığı için tasarının tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Tasarının maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının maddelerini okutuyorum.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ VE AZERBAYCAN CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ARASINDA AZERBAYCAN CUMHURİYETİ KAYNAKLI VE AZERBAYCAN CUMHURİYETİNDEN TRANSİT GEÇEN DOĞALGAZIN TÜRKİYE CUMHURİYETİ TOPRAKLARI ÜZERİNDEN TAŞINMASI İÇİN MÜNHASIR BORU HATTI GELİŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN MUTABAKAT ZAPTININ ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1- (1) 24 Aralık 2011 tarihinde Ankara'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Azerbaycan Cumhuriyeti Kaynaklı ve Azerbaycan Cumhuriyeti'nden Transit Geçen Doğal Gazın Türkiye Cumhuriyeti Toprakları Üzerinden Taşınması İçin Münhasır Boru Hattı Geliştirilmesine İlişkin Mutabakat Zaptı"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Edilmiştir.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Edilmiştir.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Edilmiştir.

Tasarının tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışışleri Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (1/623) esas numaralı Kanun Tasarısı'nın Komisyon raporu üzerinde Ankara Milletvekili Emrullah İşler ve İstanbul Milletvekili İsmail Safi'nin özel sözcüler olarak atanmasını arz ve teklif ederim.

Volkan Bozkır

İstanbul

Dışışleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayın Bakanım, çok teşekkür ediyoruz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI TANER YILDIZ (Kayseri) – Takdirlerinizden dolayı biz de teşekkür ediyoruz. İnşallah, Genel Kurulda da tekrar bu konuda buluşmak üzere; ne kadar önce çıkabilirse aslında bu uluslararası arena açısından da o kadar iyi olacaktır. Özellikle Meclis kapanmadan önce Genel Kurula iletilebiliyorsa ben Komisyon üyelerinin tekrar takdirlerine bırakıyorum ve teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim Sayın Bakan.

Toplantımıza gündemin 3'üncü maddesiyle devam edeceğiz.

RACVIAC- Güvenlik İşbirliği Merkezî Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı.

Millî Savunma Bakanlığı temsilcilerimiz gelene kadar, sözü Hükûmet temsilcisi Sayın Büyükelçi Fatih Bey'e veriyorum.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Yeter sayımız var mı Sayın Başkan?

BAŞKAN – Açıldığı için var.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Bilmediğim için soruyorum, bundan sonraki oylamalarda karar vermek için karar yeter sayısı kaçtır?

BAŞKAN – Açıldıktan sonra bununla devam edebiliyoruz.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Karar yeter sayısı olması lazım Sayın Başkan.

BAŞKAN – Toplantı açıldığı için toplantı yeter sayısı...

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Yanlış bir şey yapmayalım sonra Sayın Başkan.

BAŞKAN – İtirazınız yoksa devam edebiliyoruz.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Kurallara uyalım Sayın Başkan, itiraz etmek için değil ama sonuçta yani genel anlamda yeter sayıyı sağlayabiliyorsak devam edelim, değilse acil bir şey yok, daha sonra...

BAŞKAN – Gündemin bundan sonraki maddelerini bir sonraki toplantımıza ertelemek mecburiyeti hasıl oldu çünkü Sayın Enerji Bakanımızla olan toplantı bölümü uzun sürdü.

İyi günler diliyorum.

Kapanma Saati: 13.05